

మిసిమి

మాస పత్రిక

అక్టోబర్ - 2006

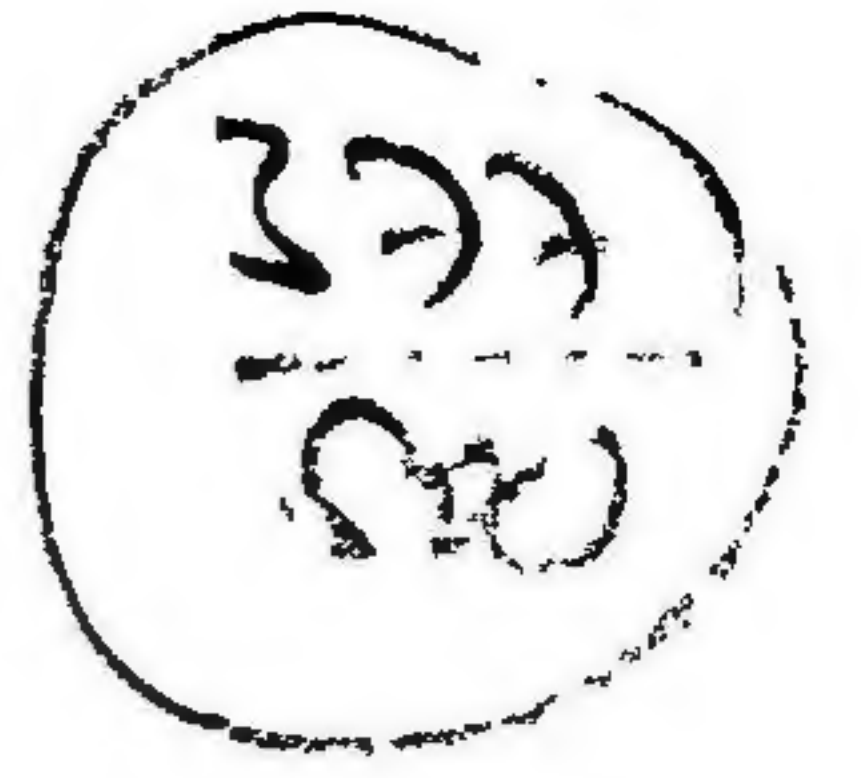
రూ.8/-

C.I

చిత్రకారుడు : రాజ రవివర్మ
(1848 - 1906)

దమయంతి - హంస

మిసిమి

**"All that we are is the product of what we have thought"
is "We are what we think." - Dhammapada.**

సంపుటి 17

అక్టోబర్ 2006

సంచిక 10

వ్యవస్థాపక సంపాదకుడు : డాక్టర్ రవీంద్రనాథ్ ఆలపాటి

విషయ సూచిక

మనిషిలో నిద్రాణమైన దైవత్వాన్ని మేల్కొల్పాలి

మూలం : అమృతా ప్రీతమ్

అనువాదం : డా॥ జె. లక్ష్మీరెడ్డి

నాగరకత

వి. అశ్వినీకుమార్

కదలిక

వింజనంపాటి రాఘవరావు

అమరుడు - రాజా రవివర్మ

కాండ్రేగుల నాగేశ్వరరావు

సాహిత్య విమర్శకుడుగా జి.వి. కృష్ణరావు

డా॥ యు. ఎ. నరసింహమూర్తి

విడిప్రతి రూ. 8/-

వార్షిక చందా రూ. 100/-

విదేశీయులకు \$ 20

ముఖచిత్రం : సరస్వతీ దేవి

చిత్రకారుడు : రాజా రవివర్మ

Printed & Published by **Bapanna Alapati**, at Kala Jyothi Process Pvt. Ltd.,
1-1-60/5, R.T.C. 'X' Roads, Musheerabad, Hyderabad - 20. Ph. 27645536

E-mail : misimieditor@rediffmail.com

సంపాదకుడు : **అన్నపరెడ్డి వెంకటేశ్వర రెడ్డి**

డా. కె.బి. కృష్ణ శతజయంతి

విస్మయకరమైన ధోరణులతో నిండి ఉన్న భారతీయ సామాజిక ధోరణులను అధ్యయనం చేయడానికి మార్క్స్ విధానాన్ని ఒక పరికరంగా ఉపయోగించిన ప్రముఖ మార్క్సిస్టు పండితుడు కాట్రగడ్డ బాలకృష్ణ 1906 సెప్టెంబరు 25న, గుంటూరు జిల్లా నిడుబ్రోలు సమీపంలోని ఇంటూరు గ్రామంలో జన్మించాడు. ఆయన జ్ఞానానికి అవధులు లేవు. అతడు ఎన్నో రకాల విషయాల మీద అధ్యయనాలు చేశాడు. ఆయన భారతీయ చరిత్రను, తత్వాన్ని, ఆర్థిక శాస్త్రాన్ని, రాజకీయ శాస్త్రాలతో పాటు విప్లవాలను, జాతీయ విమోచనోద్యమాలను విశేషంగా, విస్తృతంగా అధ్యయనం చేశాడు.

అతడు తను నమ్మిన సిద్ధాంతాల కోసం పోరాడడంలో ఎప్పుడు వెనుకంజ వేయలేదు. అతడు ప్రగతిశీల వాది కావడంతో, ఎక్కడ సామ్రాజ్యవాదం పైకొంటున్నా దానికి వ్యతిరేకంగా పోరాడాడు. అణగద్రొక్కబడిన, అణగారిన శ్రామిక వర్గ సంక్షేమం కోసం తన కలాన్ని ఖర్చుగా మార్చాడు. ఆయన 1948 డిసెంబరు 23న మరణించాడు.

భారతీయ న్యాయవ్యవస్థను దృష్టిలో పెట్టుకొని న్యాయ, పరిపాలనా వ్యవస్థలను వేరు చేయడంపై రాసి, హార్వర్డ్ కు చెందిన ఆచార్య ఫెలక్స్ ఫ్రాంక్ ఫర్ట్ కు సమర్పించిన, వ్యాసాన్ని 'మిసిమి' తన 1998 జనవరి సంచికలో ప్రచురించింది.

ఆ వ్యాసంలో: “రాజకీయాలు నిర్వర్తించవలసిన పని ఒకటి ఉంది. అది సృష్టి చేయడం. ఆ సృష్టి అమూర్తంలో కాదు, సంక్లేషణలో. సృష్టి అంటే సమాజాన్ని ప్రగతిశీల శక్తుల ఆధిపత్యం వైపుకు నడపడం... అది విరోచిత చర్యను చేపట్టే అన్వేషణలో ముందుకు సాగడం పాశ్చాత్యులకు కుల వ్యవస్థల మీద ఉన్న భావనలతో అది ఎదగ లేదు. అది (భారతదేశ) బ్రాహ్మణవాద మూలాల జాడలు తీయాలి. అటువంటి కుల వ్యవస్థ రూపొందడానికి “భౌతిక కారణాల”ను పరిశోధించాలి... హిందూ సంస్కృతికి భూమిక అయిన “వర్ణవ్యవస్థ” వెలుగులోకి తేవాలి. ఆ వ్యవస్థ రూపొందడం వెనుక దాగి ఉన్న “సామాజిక పోరాటాన్ని త్రవ్వి తీయాలి. మార్క్స్ హెగెల్ నుంచి అధిభౌతికతను తీసివేసినట్లుగా బుద్ధుని నుంచి అటువంటి అధి భౌతికతను తొలగించి, బుద్ధుడు తన సందేశంలో ప్రచలించిన అత్యంత ముఖ్యమైన సామాజిక విప్లవ సారాన్ని ప్రకటించాలి. అప్పిచ్చువాని, బ్రాహ్మణున్ని “సామాజిక బదనికను” (social parasite)గా మార్చిన కర్మకాండల, రుణాల పాలైన రైతుల నేపథ్యాలను విశ్లేషించాలి. దేవాలయాల ఆవిర్భావం, వ్యక్తిగత ఆస్తి ఏర్పడడం అవి నిర్వహించిన పాత్రలను పరిశోధించాలి. అది భారత దేశంలో రాజకీయం నిర్వహించవలసిన చారిత్రక పాత్ర.

మనిషిలో నిద్రాణమైన దేవత్వాన్ని

మేల్కొలపాలి

1981 వ సం॥ జ్ఞానపీఠ్ సాహిత్య పురస్కార

స్వీకారోపన్యాసంలోని ముఖ్యాంశాలు

(పంజాబీ నుండి హిందీలోకి అనువదించబడిన

ఉపన్యాసానికి తెలుగు అనువాదం)

అమృతా ప్రీతమ్

(1919-2005)

అనువాదం : డా॥ జె. లక్ష్మీరెడ్డి

నేను చాలా చిన్నదాన్నిగా ఉన్నప్పుడు మా తాతమ్మ చెప్పే ఒక మాట నాకు మరిమరీ గుర్తుకు వస్తూ ఉంటుంది. నేను వర్షముతువులో భాద్రపదం 15వ తిథినాడు పుట్టినప్పుడు దేవతలు నిద్రపోతూ ఉన్నారు, అని ఆమె చెబుతూ ఉండేది. ఆ తర్వాత నేను విన్నదేమంటే, శిశిరం, వసంతం, గ్రీష్మం, ఈ మూడు ఋతువులు దేవతలకు పగలని, వర్ష ఋతువు, శరదృతువు, హేమంత ఋతువు వారికి రాత్రి అని. ఈ మూడు ఋతువుల్లో వారు నిద్రపోతూ ఉంటారని!

నాకనిపిస్తుంది, నేను జీవితంలో ఆలోచించిందంతా, రాసిందంతా బహుశా మనిషి లోపల నిద్రపోయిన దేవతలను మేల్కొల్పే ప్రయత్నమేనేమో!

నేను ఎందుకు రాస్తాను?

నా దృష్టిలో -- ఇది 'నేను'కు ఆవల ఉన్న 'నేను' వరకు చేరడానికి ఒక యాత్ర, ఆ 'నేను' వరకు సాగే ఈ యాత్రలో మొట్టమొదట 'నేను' ను తెలుసుకోవడం జరుగుతుంది. ఆ తర్వాత 'నీవు'ను, తెలుసుకోవడం, ఆ తర్వాత 'దాన్ని' అనగా ప్రపంచాన్ని తెలుసుకోవడం జరుగుతుంది.

ఇక్కడే, ఈ స్థలంలోనే ఎంత పరాయివాళ్ళ బాధ అయినా ఆ బాధ మనదిగా మారిపోతుంది. అందువల్ల అనుభూతిలోని తీవ్రత, గాఢత, ఆ 'నేను' కు సంబంధించిన సహజ కర్మ అవుతుంది. అది ఒక పువ్వు పరిమిళం లాంటి సహజ కర్మ.

ఇక్కడే, ఈ స్థలంలోనే యధార్థపు హద్దుల ఆవలి కల్పన కూడా యధార్థపు హద్దుల్లోకి వచ్చేస్తుంది.

ఏ బిందువు వద్ద ఒక రచయిత చింతన పాఠకుని స్వంత చింతనగా మారుతుందో, పాఠకుడు అంతవరకు తెలుసుకున్న చివరి యధార్థం చివరి యధార్థంగా ఉండిపోదో, ఆ బిందువు కూడా ఇక్కడే, ఈ స్థలంలోనే ఉంది. అంటే, నిజానికి ఒక అసంభవం పాఠకుని సంభావ్య పరిధిలోకి వచ్చేస్తుంది.

పాఠకుడు తన జీవితంలో అంతవరకు తెలుసుకున్న యధార్థం, ఈ కల్పిత యధార్థం, రెంటి మధ్య పోరాటం జరుగుతుందనేది వాస్తవం. కాని ఈ పోరాటం వల్ల అతని మనసులో రేకెత్తవలసిన ప్రశ్నలు కూడా రెకెత్తుతాయి. నా దృష్టిలో కలం యొక్క లక్ష్యం కూడా ఇదే. అంటే ఏది యధార్థమో దాన్ని చూపించగలగడంతో పాటు ఏది అవసరమో, దాన్ని కూడా చూపించగలగడం.

డాక్టర్ జె. లక్ష్మీరెడ్డి, ఢిల్లీ యూనివర్సిటీలో హిందీ ఆచార్యులుగా పదవీ విరమణ చేశారు. నివాసం న్యూఢిల్లీ.

మునుపటి రోజుల్లో ప్రసవ సమయంలో కాబోయే తల్లి గదిలో ఒక ఖాళీ కాగితం, కలం, సిరాబుడ్డి పెట్టే వారు. తర్వాత ఇంటి పెద్ద ఆ ఖాళీ కాగితం దగ్గర నిలబడి ఇలా ప్రార్థించే వాడు: “విద్యామాతా, శిశువు పుట్టే సమయంలో నీవు ఇక్కడికి వచ్చినప్పుడు నీవు ఈ శిశువుకు మంచి అదృష్టం రాసిపో!”

మానవుని ఈ నమ్మకం ఎంత పెద్దది! కాగితంపైన రాసిన అక్షరాల పైన ఎంత నమ్మకం!

రాసిన అక్షరాల పట్ల ఈ గౌరవ భావమే, అక్షరాలపైన ఈ నమ్మకమే రచయితకు, పాఠకుని మధ్య ఉన్న సంబంధం.

నా దృష్టిలో విద్యామాత వలెనే మనిషికి ఆలోచనకు సంబంధించిన అదృష్టాన్ని రాయగలిగే శక్తి ఉన్నప్పుడే అతడు నిజమైన రచయిత అనిపించుకోగలుగుతాడు.

ఆస్ట్రేలియా ఆదివాసుల్లో ఒక కథ ప్రచారంలో ఉంది. ప్రాచీన కాలంలో ఆకాశం చాలా కిందికి ఉండేది. ఎంత కిందికి అంటే, భూమిపైన నివసించే మనిషి తల పైకెత్తి నడవగలిగేవాడు కాదు. అప్పుడు భూమిపైన చీకటి కూడా ఎంత వ్యాపించి ఉండేదంటే తిండి కోసం మనిషి చేతులతో తడుముకుంటూ తడుముకుంటూ కందమూలాలు వెతుక్కోవలసి వచ్చేది. అప్పుడు పక్షులకు ఒక ఆలోచన తట్టింది. ఎలాగో ఓలాగు ఆకాశాన్ని కొంచెం పైకి నెట్టేస్తే భూమిపైన ఉన్న మనుషులు తల ఎత్తుకొని తిరగ గలుగుతారు కదా, అని.

తర్వాత పక్షులు పాడవాటి పుల్లలు సేకరించి తమ శక్తినంతా ఉపయోగించి ఆకాశాన్ని పైకి ఎత్తడం మొదలు పెట్టాయట. అప్పుడు ఆకాశం నిజంగానే పైకి లేచిందట! అప్పటి నుండి మోకాళ్ళపైన నడిచే మనుషులు తలఎత్తి నిలబడి, నడవసాగారట.

అంతేకాకుండా అప్పుడు ఆకాశం వెనక దాగి ఉన్న సూర్యుడు ఎదుటికి రావడంతో భూమి అంతా వెలుగుతో నిండిపోయిందట.

చాలా పాతదే అయినప్పటికీ ఈ కథ నా దృష్టిలో ప్రతి కాలానికి, ప్రతి ప్రాంతానికి చెందుతుంది. దీని నుండి వేరు వేరు సమాజాలకు వేరు వేరు అర్థాలు స్ఫురిస్తే స్ఫురించవచ్చు గాక! పక్షిలాంటి మనసున్న మనుషులు తమ ప్రయత్నంతో, మానవ సంబంధాల చీకటి అరణ్యంలో కూడా తమ ఆకాశాన్ని పైకి లేవనెత్తి సూర్యుని ప్రకాశాన్ని వెతుక్కుంటారు.

నాకు తోచేదేమిటంటే ఏ సమాజంలోనైనా, మతంలోనైనా, రాజకీయంలోనైనా వ్యాపించిన చీకటిలో ఎక్కడెక్కడైతే, ఎప్పుడెప్పుడైతే వెలుగు కనిపిస్తుందో, అది తమ ప్రయత్నంతో తమ ఆకాశాన్ని అక్కడక్కడ పైకి లేవనెత్తిన కొద్దిమంది వ్యక్తుల కారణంగానేనని.

రచనా రంగంలో కృషి చేసే రచయితల కలాలే ఆకాశాన్ని పైకి లేవనెత్తి మనిషి తల ఎత్తుకొనేలా చేసే పక్షుల పుడకలు.

నా కలం గురించి చెప్పాలంటే, అది ఆకాశాన్ని పైకి లేవనెత్తడంలో విశ్వాసం ఉంచే ప్రపంచంలోని కొన్ని కలాలకు తన తోడ్పాటును అందించింది, అని మాత్రమే చెప్పగలను.

ఆకాశాన్ని పైకి లేవనెత్తే సాహిత్యకారులు ఎలా ఉంటారు? అంటే ప్రపంచంలోని మంచి సాహిత్యమంతా దీనికి సాక్షిగా నిలిచిందని చెప్పవచ్చు. కాని, జీవితంలో సామాన్య మానవుడు తన చెయ్యి పైకెత్తి ఏ ఆకాశాన్ని ఎప్పుడు పైకి నెట్టుతాడు, అనేది ఎవరి దృష్టిలోకి రాని ఒక చరిత్రగానే ఉండిపోతుంది.

ఇక్కడ ఒక సంఘటన గురించి చెప్పాలి. ఒక రోజు హఠాత్తుగా ఒక అపరిచితుడు నన్ను కలుసుకోవడానికి వచ్చాడు. ఈ భారతీయ జ్ఞానపీఠ్ అవార్డు సంగతి తెలిసిన తర్వాత. ఆ అపరిచితుడు కళ్ళలో నీళ్ళు, చేతిలో కొద్దిగా మట్టితో వచ్చాడు. అతడు ఒకే మాట అన్నాడు: “నీవు ఏ భూమిలో పుట్టావో, ఇది ఆ గుజరాన్ వాలా మట్టి”.....

నేను నీళ్ళు నిండిన కళ్ళతో చూస్తూ ఉండిపోయాను!

మట్టి ధర్మం నిజంగా ఎంత గొప్పది! ఏ మతాల ఆధారంగా భూమిని ముక్కలు ముక్కలుగా చేయడం జరుగుతుందో, ఆ మతాలు దీని ఎదుట ఎంత చిన్నవి, అనే విషయం ఎవరు అర్థం చేసుకుంటున్నారు? మనిషి హృదయ సౌందర్యం, అతని మనస్సు పరిమళం మట్టి ధర్మమే! కాని, ధర్మం యొక్క ఆత్మను ఇంత వరకు ఏ మతం కూడా గుర్తించనే లేదు.

మట్టి ఇచ్చిన సారవంతమైన ఈ ధర్మమే మంచి మనుషుల ధర్మంగా ఉంటుంది, మంచి సాహిత్యకారుల ధర్మంగా ఉంటుంది.

ఏ పురస్కారమూ ఏ రచయితకూ లక్ష్యంగా ఉండదు. అతడి లక్ష్యం ఒకటే. ప్రజల ఆత్మలను తాకడం. కాని, ఏ పురస్కారమైనా అతడి లక్ష్య సాధనలో సహాయకారిగా వచ్చినప్పుడు దానికి నిజంగానే చాలా ప్రాధాన్యత ఉంటుంది.

ప్రతి కలం ఎదుట దాని భాషకు సంబంధించిన పరిమితమైన ఒక పరిధి ఉంటుంది. ముఖ్యంగా భారతదేశంలో. ఇక్కడ ఎన్నో భాషలు చింతనను చిన్న చిన్న పరిధుల్లో విభజించి ఉన్నాయి. భారతీయ జ్ఞానపీఠ్కు ఇంత ప్రాధాన్యం ఎందుకు ఉందంటే, అది చిన్న చిన్న భాషా నదులను సంపూర్ణ భారతదేశపు కళ, చింతన అనే మహానదితో కలిపిన ఒక నావలాంటిది గనుక!

ఏ సాహిత్యకారుడికైనా ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం ఒక పెద్ద సమస్యగానే ఉంటుంది. ఈ పార్శ్వం నుండి ఆలోచించినా, భారతీయ జ్ఞానపీఠ్కున్న ప్రాధాన్యతను నిరాకరించడానికి వీలులేదు. కాని, దీనికి మరో పార్శ్వం, చాలా ప్రాముఖ్యం ఉన్న పార్శ్వం కూడా ఉంది. ఏ సాహిత్యకారుడైనా రచన ఏ విలువల కోసం చేస్తాడు? నైతిక విలువలను వాటి పై పై అర్థాల నుండి, కుంచించుకు పోయిన పరిధుల నుండి బయటకు తీసి, వాటిని మహోన్నతమైన, ఆత్మాగత అర్థాల వరకు లేవనెత్తేందుకు పోరాటం సాగించడానికి. ఈ పోరాటంలో అతడు సమాజం నుండి తీవ్ర ప్రతిఘటనను ఎదుర్కోవలసి ఉంటుంది. భారతీయ జ్ఞానపీఠ్ చేపట్టిన ఈ కార్యక్రమం, ఆ సమస్త ప్రతిఘటనా దృష్టితో చూచినా జీవితానికున్న విస్తృతమైన అర్థాలను తెలుసుకునేందుకు ఉపకరిస్తుంది. ఇది చిన్న విషయం కాదు. నిజంగా చాలా పెద్ద విషయమే.

అందువల్ల భారతీయ జ్ఞానపీఠ్ పట్ల నేను పలికే ‘ధన్యవాదాలు’ అనే ఒక పదానికి ఒకటి కాదు, మూడు అర్థాలున్నాయి.

చాలా మంది అగ్గి మంటను చివ్వాతో పట్టుకోవాలని ప్రయత్నిస్తారు. సంప్రదాయాల, సంస్కారాల చివ్వాతో -- చాలా మంది విమర్శకులు కూడా ఆ మంటను ఏదో ఒక ‘వాదం’ అనే చివ్వాతో పట్టుకునే ప్రయత్నం చేసి, ఆ మంట చివ్వాకు చిక్కడం లేదని విసుక్కుంటూ ఉంటారు.

ఆ అగ్గి మంటను పట్టుకోవడం వీలయితే అది కేవలం అగ్గిమంట ద్వారానే వీలవుతుంది. అందువల్ల భారతీయ జ్ఞానపీఠానికి, జ్ఞానపీఠ పురస్కారానికి, సంబంధించిన వారందరితో భారతదేశపు సాహిత్య

జన చైతన్యాన్ని ప్రజల దగ్గరికి చేర్చడానికి ఒక పెద్ద మాధ్యమంగా ఏర్పడిన ఈ దృష్టి కోణం మీ దృష్టిని సుసంపన్నం చేయాలని నేను కోరుకుంటున్నాను.

జీవితంలోని ఒకానొక కష్ట సమయంలో నేనొక కవిత రాశాను:

నే నీ రోజు ఒక ప్రపంచాన్ని అమ్మివేసి
ఒక మతాన్ని కొన్నాను--
ధర్మవిరుద్ధమైన పని చేశాను.
నేను నేసిన ఒక కలల ధాను నుండి
ఒక గజం గుడ్డ చింపుకొని
జీవితపు చోళీ కుట్టుకున్నాను.
నేనీ రోజు ఆకాశపు కడవపై నుండి
మేఘాల మూత పైకెత్తి
ఒక గుటక వెన్నెల తాగాను
మృత్యువు నుండి తెచ్చుకున్న
ఒక ఘడియ అప్పును
గీతాలతో తీర్చి వెళతాను

కేవలం కష్ట సమయమే ఉద్రిక్తత కలిగించదు. హఠాత్తుగా ఎక్కడి నుండైనా ఇంత గుర్తింపు, ఇంత ప్రేమ, ఆదరణ లభించిన సమయం కూడా అంతే ఉద్రిక్తత కలిగిస్తుంది. అందుచేత ఈ రోజు కూడా ఇలా చెప్పాలనుకుంటున్నాను---

ఓ నా గీతాల్లారా!
నా కందిన ప్రేమ ఋణం తీర్చేయండి.
మీ ప్రతి పంక్తి నుండి
ప్రపంచ శాంతి వెలువడేలా చేయండి.
చాలా చాలా ధన్యవాదాలు.

జీవిత విశేషాలు, సాహిత్య పరిచయం:

అర్ధనారీశ్వర తత్త్వం అంతరించింది---
దాస్యం జన్మించింది.
శివ-శక్తి లాంటి చింతన అంతరించింది---
జడత్వం జన్మించింది
శక్తి అంతరించింది---
ప్రతిపని నుండి భయం పుట్టుకొచ్చింది.
ధర్మం అంతరించింది---
ప్రతి పని నుండి మతం పుట్టుకొచ్చింది.
ఆత్మ అంతరించింది---
శరీరం ఒక వస్తువుగా మారింది
కొనడానికి, అమ్మడానికి అనువైన వస్తువుగా-

దేశ విభజన నేపథ్యంగా అమృతాప్రీతమ్ రచించిన సాహిత్యం అత్యంత ప్రగతిశీలమైంది. ఈమె స్త్రీవాదిగా సమాజంలో స్త్రీలపై జరిగే అత్యాచారాలను వ్యతిరేకిస్తూ జీవించిన, సాహిత్య రచన చేసిన ధీశాలి.

దేశ విభజన సమయంలో జరిగిన దారుణ మారణ కాండలో పంజాబుకు జరిగినంత హాని మరే రాష్ట్రానికి జరగలేదు. రాష్ట్రం రెండు ముక్కలు కావడమే కాక, వర్ణించనలవిగాని, హింస జరిగింది. ఎంత రక్త పాతం జరిగిందో, ఎన్ని అపహరణలు, బలాత్కారాలు జరిగాయో ఎంత దోపిడీ జరిగిందో, ఇంకా ఎన్ని అమానుషాలు జరిగాయో, తేల్చి చెప్పడం ఎవరికీ సాధ్యం కాదు. ఒక భయంకర ఉన్మాదం, రాక్షసత్వం ఆ రోజుల్లో రాజ్యమేలింది. విచిత్రం ఏమిటంటే ఇదంతా మతం పేరుతో జరిగింది. ఇంటింటా వ్యాపించిన శోకానికి, వియోగార్తికి, ఘోరంగా గాయపడిన పంజాబీ మానసంలోని తీవ్ర వ్యధకు, వేదనకు అమృతాప్రీతమ్ రచనల్లో మార్మికమైన అభివ్యక్తి లభించింది. దారుణమైన దుఃఖం భరిస్తున్న తన అయిదు నదుల ప్రదేశపు ఆర్తనాదాన్ని వ్యక్తీకరించేందుకు, అమృతా ప్రీతమ్ స్త్రీని ప్రతీకగా తీసుకుంది. ఈ ప్రతీక సజీవమైంది, అర్థవంతమైంది కూడా.

అమృతాప్రీతమ్ ఈ ప్రతీక ద్వారా ఒక వైపు మానవుడి పతనాన్ని, రెండో వైపు, ఇంత జరిగినా నోరు మెదపని దేవుణ్ణి ఆక్షేపించింది. స్త్రీలు ఎన్నో విధాల శాపాలు అనుభవించవలసి వచ్చింది. మతం పేరుతో జరిగిన మారణకాండలో వారు దోపిడీ సరుకులయ్యారు. ఒక మతంపై మరొక మతం సాధించిన విజయానికి నిదర్శనంగా నగ్న స్త్రీల ఊరేగింపులు జరిగేవి. రామ్, రహీమ్ పేర్లతో జరిగే దోపిడీలో దోచుకోబడ్డవి స్త్రీల మాన ప్రాణాలు. అదృష్ట వశాత్తు ఏ స్త్రీ అయినా ఎవరి చేతిలో పడకుండా తప్పించుకొని బయట పడితే, ఆమెకు ఇటు కన్న తల్లి దండ్రుల ఇంట్లో గాని, అటు పెళ్ళాడిన భర్త ఇంట్లో గాని స్థానం ఉండకుండా పోయింది.

సంప్రదాయ కుటుంబంలో పుట్టిన అమృతాప్రీతమ్ ఏనాడూ సమాజానికి భయపడలేదు. ఈమె తన కవితల్లో స్త్రీ పట్ల జరిగిన అపచారాన్ని, ఆమె ఆవేదనను, పురుషవర్గపు అత్యాచార ప్రవృత్తిని ప్రతిభావంతంగా వ్యక్తీకరించింది. ఈ వ్యక్తీకరణ చేస్తూ తన భాగ్య విధాత అయి మానవత్వంపైన విశ్వాసం ఉంచుతూ, ప్రతి మానవుణ్ణి ప్రేమ, శాంతి, ఉదారతా భావంతో సుసంపన్నుని చేయగల విశ్వమానవుని కల్పన కూడా ఆమె తన కవితల్లో చేసింది.

పంజాబీ సాహిత్యంలో, ముఖ్యంగా కావ్య జగత్తులో అమృతా ప్రీతమ్ కు సర్వోచ్చ స్థానం ఉందని అందరూ అంగీకరిస్తారు. అర్థశతాబ్దం దాకా సాగిన ఆమె సాహిత్య జీవితం పంజాబీ సాహిత్య దిశకు, ప్రగతికి కొలమానంగా నిలిచింది. పంజాబీ సాహిత్యంలో నవ యుగాన్ని, నవ చైతన్యాన్ని, నవ సంవేదనలను ప్రవేశపెట్టడంలో ఆమె పాత్ర చాలా ఉంది.

ఆమె రచించిన కవితగాని, కథగాని, నవలగాని ఏదైనా వస్తువు దృష్ట్యా చివరకు పురుష వర్గం నిర్మించిన సమాజంలో స్త్రీ అసహాయ స్థితిని, వ్యధను చూపిస్తూ ముగుస్తుంది.

ఆమె నవలల్లో 'పింజర్', 'ఆహ్లాన్' ముఖ్యంగా చెప్పుకోదగ్గవి. వీటిలో దేశ విభజన కాలంలో బయటపడిన మానవునిలోని పైశాచికత కారణంగా పెరిగిపోయిన స్త్రీ జీవితంలోని యాతనలను చిత్రించడం జరిగింది. తర్వాతి నవలల్లో స్త్రీ పురుష సంబంధాలలో ఉండవలసిన మాధుర్యాన్ని, అది లేనప్పుడు జీవితంలో వ్యాపించే శూన్యతను, బాధను వర్ణించింది.

జ్ఞానపీఠ్ పురస్కారం పొందిన కవితా సంపుటి 'కాగజ్ దే కైన్వాన్'లో భావ గాంభీర్యం ఉన్న శ్రేష్ఠ కవితలున్నాయి. అమానుషత్వం వైపు పరుగెడుతున్న మానవుణ్ణి ఎలా ఆపాలి, వినాశం నుండి అతణ్ణి ఎలా తప్పించాలి, అనేదే వీటిలో ఆమె వెలిబుచ్చిన చింత. ఈ సంపుటిలో గురునానక్ పంచశత వార్షికోత్సవానికి సంబంధించిన కవితలు కూడా ఉన్నాయి. వీటికి కూడా చాలా ప్రాధాన్యత ఉంది. వీటిలో గురునానక్ దేవ్ యొక్క అసాధారణ మానవీయ రూపచిత్రణతో పాటు, స్త్రీకి చెందిన రెండు సహజ రూపాల చిత్రణ కూడా ఉంది. మొదటి రూపంలో సమస్త సృజన శక్తికి ఆలవాలమైన తల్లి రూపం, ఆమె మనోభావాల చిత్రణ ఉంది. ఈ తరుణంలో అమృతా ప్రీతమ్ మనిషిలో ఉన్న దైవత్వ సంభావనలను ప్రస్తావించింది. ఇందులోని స్త్రీ రెండవ రూపం భార్యగా ఆమె స్థితి. నానక్ దేవ్ భార్య ఎప్పుడూ అనుభవిస్తూ ఉండిన విరహవేదన ద్వారా ఈ చిత్రణ జరిగింది. గురునానక్ తన శాంతి సత్యాల సందేశాన్ని ప్రసరింప చేయడానికి ఎప్పుడు కోరుకుంటే అప్పుడు ఇల్లు వదలి వెళ్ళిపోయేవాడు. ఆయన భార్యకు ఒంటరితనం తప్పేది కాదు.

పంజాబ్ ప్రాంతం, గుజరాన్ వాలాలోని సంప్రదాయ సిక్కు కుటుంబంలో 1919లో ఈమె జన్మించింది. తల్లిదండ్రులిద్దరు అక్కడ ఒక స్కూలులో ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేసేవారు. 11 ఏండ్ల ప్రాయంలో తల్లి చనిపోవడంతో ఈమె కొన్ని సంవత్సరాలు ధర్మ సంబంధమైన పుస్తకాలతో నిండిన ఒక ఇంట్లో గడిపింది. తండ్రి ప్రేరణ, ప్రోత్సాహాలు అండగా నిలిచాయి. 17 ఏండ్ల ప్రాయంలో మొదటి కవితా సంపుటి వెలువడింది. 1936లో వివాహం అయిన తర్వాత భర్త ప్రీతమ్ సింగ్ తో పాటు లాహోర్ వచ్చేసింది. లాహోర్ నగరం 1945 వరకు గొప్ప పంజాబ్ పట్టణంగా ఉండేది. అక్కడ హిందువులు, సిక్కులు, ముస్లింలు ధార్మిక సాంస్కృతిక సామరస్య భావంతో జీవించేవారు. అది పంజాబీ సాహిత్య కార్యకలాపాల కేంద్రంగా కూడా ఉండేది.

అమృతా ప్రీతమ్ లాహోర్ రేడియో స్టేషనులో జానపద గీతాల గాయకిగా ఉద్యోగంలో చేరింది. జీవితమంతా విరివిగా రాస్తూ గడిపిన ఈమె దేశ విభజన కాలానికి 8 పంజాబీ కవితా సంపుటులు వెలువరించింది. ప్రేమ కవితలతోను, జానపద గీతాలతోను ఆరంభించిన ఈమె క్రమంగా అభ్యుదయ భావాలతో కూడిన కవితలు రాయడం ఆరంభించింది. 1943లో బీభత్సం సృష్టించిన బెంగాల్ కరువు గురించి రాసిన కవితలు ఈమె సాధించిన కొత్త ఒరవడికి నిదర్శనాలు.

దేశ విభజన తర్వాత అమృతా ప్రీతమ్ ఢిల్లీలో స్థిరపడి పంజాబ్ విభజన విషయ వస్తువుగా కథలు, నవలలు, కవితలు రాసింది. ఈ రచనల్లో స్త్రీల సమస్యలను కూడా ఎంతో ఆర్థతతో చిత్రించింది.

1955లో వెలువడిన 'సున్ హరే' అనే కవితా సంపుటిలో ఆమె కవితా కళ చరమస్థాయికి చేరుకుందని విమర్శకుల అభిప్రాయం. ఇందులోని కవితల్లో ప్రసిద్ధ ఉర్దూకవి సాహిర్ లూథియానవీ పట్ల తన ప్రగాఢమైన ప్రేమను ఆమె వ్యక్త పరచింది. ఈ సంపుటికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ పురస్కారం లభించింది. ఈ పురస్కారం పొందిన మొదటి రచయిత్రి ఈమె.

పెద్దలు ఏర్పరచిన ప్రేమరహిత వివాహ బంధంతో ఆమె ఎన్నడూ రాజీపడలేదు. ఆమె కథల్లో, నవలల్లో స్త్రీ పురుష సంబంధాలు కూడా ముఖ్యమైన అంశాలుగా ఉంటూ వచ్చాయి. జీవితంలో మొట్టమొదట ఆమె ప్రేమించింది సాహిర్ లూథియానవీనే. ఆయన పట్ల తన ప్రేమ గురించి ఆమె తన ఆత్మకథ 'రెవిన్యూ స్టాంపు' లో వివరంగా రాసింది కూడా. ఆమెకు ఎంతో ప్రసిద్ధి తెచ్చి పెట్టిన ఈ ఆత్మ కథ చాలా భాషల్లోకి అనువదించబడింది.

చివరకు ఆమె వ్యక్తిగత జీవితానికి స్థిరత్వం 1960లో భర్తకు విడాకులిచ్చి ఆకాశవాణిలో ఉద్యోగం వదలిపెట్టి వయసులో తనకంటే చాలా చిన్నవాడైన ఇమ్రోజ్ అనే చిత్రకారునితో కలిసి జీవించడం ఆరంభించడంతో ఏర్పడింది. ఇమ్రోజ్ ఆమెకు జీవితాంతం ప్రేమాస్పదుడైన సహచరుడుగా ఉన్నాడు. ఇది పంజాబీ సాహిత్యానికి వరంగా పరిణమించింది. వీరిద్దరు కలిసి 1966 నుండి 'నాగమణి' అనే పంజాబీ సాహిత్య పత్రిక ప్రచురించడం ఆరంభించారు. ఈ పత్రిక పంజాబీ సాహిత్యం విభిన్న రీతుల్లో వికసించడానికి, నేడు గుర్తింపు పొందిన ఎందరో పంజాబీ రచయితలు ఎదగడానికి తోడ్పడింది.

'నాగమణి' 2002లో, 83 ఏడేండ్ల వయసులో అమృతా ప్రీతమ్ ఇంట్లో క్రిందపడి క్రమంగా నడవలేని స్థితికి, కొద్ది నిమిషాలకు మించి మాట్లాడలేని స్థితికి చేరుకున్న కారణంగా బయటి ప్రపంచంతో సంబంధాలు క్షీణించి ఆమె రచనా వ్యాసంగం బాగా తగ్గిపోయే వరకు కూడా వెలువడుతూ వచ్చింది.

కొన్ని దశాబ్దాలుగా ఆమె నివాసం భారతదేశం, పాకిస్తాన్, తదితర దేశాలకు చెందిన ఎందరో పంజాబీ రచయితలకు కేంద్ర స్థానంగా ఉంటూ వచ్చింది. తన చివరి రోజుల్లో కూడా రచయితలకు, ముఖ్యంగా యువ రచయితలకు ఆమె స్వాగతం పలికేది, వారికి సత్ప్రేరణ కలిగించేది. గుజరాత్ మారణ కాండ తర్వాత ఆమె వారితో ఇలా అంది : “మనుషులమైన మనం ఎందుకు పోట్లాడుకుంటూ ఉంటాము? పుష్పాల నుండి కొంతైనా నేర్చుకోలేమా? అవి ఎంత అందంగా ఉంటాయి? అవి పరస్పరం ఈర్ష్య ఎప్పుడూ పెంచుకోవు కదా!

అప్పుడొకటి, అప్పుడొకటిగా ఆమె చివరిదాకా కవితలు రాసింది. 'మైత్రేనూ ఫిర్ మిలాంగీ' (మళ్ళీ నేను నిన్ను కలుసుకుంటాను) బహుశా ఆమె చివరి కవిత. అది 41 ఏండ్లు ఆమె సహచరుడుగా ఉండిన ఇమ్రోజ్ కు అంకితం.

“మళ్ళీ నేను నిన్ను కలుసుకుంటాను
ఎక్కడ? ఎలా? నాకు తెలియదు.
బహుశా నీ కల్పన రూపొందించిన చిత్రంగా
నీ కాన్వాస్ పైన కనిపిస్తానేమో!
అక్కడే నిశ్చలంగా ప్రశాంతంగా
నిన్ను తదేకంగా చూస్తూ ఉండిపోతానేమో!”

చివరి మూడు సంవత్సరాలు మాత్రమే ఆమె తన ఒక కవితలో చెప్పుకున్నట్లు అసహాయ స్థితిలో గడిచాయి. (నేను పగిలిన ఒక మట్టికుండలోని నీరు లాంటి దాన్ని. అది ఇక చాలా కాలం నిలవదు) మిగతా జీవితమంతా ఆమె శక్తి, ఉత్సాహాలతో నిండిన జీవితం గడిపింది.

భారతీయ సమాజంలో స్త్రీల స్థితిగతుల గురించిన తీవ్ర ఆవేదన ఆమె సాహిత్యంలో పలుచోట్ల వెలువడింది. తన పత్రిక 'నాగమణి'లో 'నాలుగవ గది' అనే శీర్షికతో ఆమె ఇలా రాసింది - “పెళ్ళికాగానే పతి గృహంలో స్త్రీ ప్రవేశించేది రెండు గదుల్లోనే. వంటగది, పడక గది. ఈ రెండు గదుల్లోనే ఆమె జీవితం గడిచిపోతుంది. ఆమె అందగత్తె అయితే, ఏదైనా ప్రశాంతమైన కళ తెలిసిందైతే ఒక సాంస్కృతిక ఫర్నిచర్ లాగా ఆమెకు డ్రాయింగు రూములో కూడా ప్రవేశం లభిస్తుంది. కాని, అలాంటి కళ ఆమె వద్ద లేనప్పుడు అక్కడ ప్రవేశం లభించదు. ఈ డ్రాయింగు రూము మూడవగది. కాని మన ఇళ్ళలో

ఇంకా నాలుగవ గది లేదు. రెండు మెదడులు, రెండు మనస్సులు, రెండు ఆత్మలు, రెండు శరీరాలు ఎక్కడైతే ఏకమవుతామో అది నాలుగవ గది. అక్కడ వారు ఒకరి సుఖ దుఃఖాలను మరొకరితో పంచుకుంటారు, కలిసి జీవన ప్రణాళికలు తయారు చేసుకుంటారు, కలిసి మంచి జీవితపు కలలు కంటారు. ఇప్పుడు మనకు కావలసింది ఈ నాలుగవ గది. అది ఏర్పడినప్పుడు ఒకరితో ఒకరు రాజీ పడవలసిన పరిస్థితి గాని, వివాహ బంధం తెగిపోయే పరిస్థితి గాని ఎప్పుడూ రాదు.”

విదేశాల్లో జీవిత భాగస్వామిని ఎన్నుకొనే స్వేచ్ఛ, స్వాతంత్ర్యాలు ఉన్నాయి కదా, ప్రేమ వివాహాలే జరుగుతున్నాయి కదా, అక్కడ ఈ నాలుగవ గది ఉందా? అనే ప్రశ్నకు ఆమె ఇలా జవాబిచ్చారు : “ఈ నాలుగవ గది అక్కడా లేదు. బొత్తిగా లేదు. అదే నేను నొక్కి చెప్పదలచుకుంటున్నది. విదేశాల్లో వాళ్ళు తమ మధ్య నుండి ఆత్మను తొలగించి వేశారు. ఆర్థిక నేపథ్యాన్ని, అందాన్ని, యౌవనాన్ని మాత్రమే వాళ్ళు తమ సంబంధానికి ఆధారంగా చేసుకున్నారు. వైజ్ఞానిక దృష్టి ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం లాగానే జీవితంలో ఆత్మికత (spirituality) పాశ్చాత్యులు ఇప్పుడు చేకూర్చుకోవలసిన అతి ముఖ్యమైన అంశం. కేవలం spirituality ఉన్నా పతనం తప్పదు. మనం ఒక పార్శ్యాన్ని విస్మరిస్తే వాళ్ళు మరో పార్శ్యాన్ని విస్మరించారు. రచనలో ఏ విధంగా బౌద్ధికత, భావనాత్మకత, రెండూ కలగలిసి ఉండడం అవసరమో, అదే విధంగా నాలుగవ గది ఏర్పడడం కోసం ఈ రెండు అంశాలు కలగలిసి ఉండడం అవసరం. పెద్ద పెద్ద బంగళాల్లో, ఫ్లాట్లలో ఎన్నో గదులున్నా వాటిలో ఈ నాలుగవ గది మాత్రం ఉండదు.

అమృతా ప్రీతమ్ సాహిత్యకృషికి పురస్కారాలు, సన్మానాలు కూడా చాలా లభించాయి. అయిదు విశ్వ విద్యాలయాలు సాహిత్య రంగంలో ఆమె కృషికి డి.లిట్ బిరుదునిచ్చి గౌరవించాయి. 1956లో ‘సున్ హుదే’ అనే కవితా సంపుటికి సాహిత్య అకాడెమీ పురస్కారం లభించింది. పద్మశ్రీ, పద్మవిభూషణ్, బిరుదులే కాక ఎన్నో ప్రభుత్వ సంస్థల నుండి, స్వచ్ఛంద సంస్థల నుండి ఆమెకు చాలా పురస్కారాలు, సన్మానాలు లభించాయి. అంతర్జాతీయ పంజాబీ సొసైటీ కూడా ఈమెను సన్మానించింది. రాజ్యసభకు కూడా ఒకసారి నామినేట్ అయింది.

అమృతా ప్రీతమ్ దాదాపు 75 పుస్తకాలు వెలువరించింది. ఇందులో 24 నవలలు, 15 కథాసంపుటలు, 24 కవితా సంపుటలు, సాహిత్య చరిత్రకు, జానపద సాహిత్యానికి సంబంధించిన రచనలు, ‘రసీదీ టికట్’ అనే ఆత్మకథ చేరి ఉన్నాయి. ఇందులోని చాలా రచనలు దేశ విదేశ భాషల్లోకి అనువదింపబడ్డాయి.

అనేక భారతీయ భాషల్లోకి, ఇంగ్లీషు, ఫ్రెంచ్, డేనిష్, జపానీస్ లోకి, కొన్ని తూర్పు యూరప్ భాషల్లోకి అనువదింపబడ్డాయి. ఈమె నవలల ఆధారంగా మూడు హిందీ చలన చిత్రాలు నిర్మించబడ్డాయి. వీటిలో ‘పెంజర్’కు విశేష ప్రజాదరణ లభించింది.

జ్ఞానపీఠ పురస్కారం పొందిన ‘కాగజ్ దే కైన్వాన్’ అనే కవితా సంపుటి 1965-74 మధ్య కాలంలో వెలువడిన భారతీయ సృజనాత్మక రచనల్లో సర్వశ్రేష్ఠమైందిగా ఎంపిక అయింది.

1919లో జన్మించిన ఈ ప్రసిద్ధ పంజాబీ రచయిత్రి తన 86వ ఏట 2005 అక్టోబరు 31న కన్ను మూసింది.

నాగరకత

(అర్థాలు - అనర్థాలు)

- వి. అశ్వనికుమార్

విద్యుత్తుతో ఏమేమి చేయవచ్చో తెలియకనే మైకల్ ఫారడే విద్యుత్తును కనుగొన్నాడు. అలాగే కేమరా, స్టీమ్ ఇంజన్, పిల్మ్, ప్రొజెక్టర్, వగైరాలను ఆయా సృష్టికర్తలు కనిపెట్టారు. వారు కనుగొనేటప్పుడు, దీనిని భావి ప్రపంచం ఎలా ఉపయోగిస్తుందో వారికి తెలియదు. అలాగే ఒకడు బస్సు తయారు చేశాడు. ఈ అమాయక పశోధనలన్నీ “కుట్ర” పన్నినట్లుగా ఒకదానితో ఒకటి మెలివేసుకొని, ఆ “అమాయక పల్లెటూరు”లో సినిమా హాలును వెలిపించాయి. చుట్టు ప్రక్కల పల్లెల నుంచి “రెండో ఆట”, “మూడో ఆట” చూడడానికి “పల్లెజనం” ఎగబడింది. ఆ వూరి పొలిమెర “డొంకలు”, “వాగులు”, “మైల” పడ్డాయి. అమాయకపల్లె “మాయక” మైంది. “తెలవి” మీరింది. “నాజాకు” పెరిగింది. ఈ పరిశోధనలన్నీ విడివిడిగా దేనికై అది “అమాయక”మైనదే. They are the results of the forces which have no prevision.

నేను కనిపెట్టిన “వీణ” పాటలో పోటీకి రమ్మంది. నేను కనుగొన్న కారు తనతో పరుగిడమన్నది. విమానం తనతో ఎగరమన్నది. నన్ను చూసి “హే అధమ మానవా, నీ వల్ల కాదంది. మాతో ఎందునా పోటీ పడలేవు” అని హాసిస్తున్నాయి.

కంప్యూటరు శాస్త్రవేత్త, మనం గంటలో చేసే పనిని నిమిషంలో చేస్తుందన్నాడు. కంప్యూటర్లతో పనిచేసే నా కొడుకు పగలు 10 గంటలకు వెళ్ళి రాత్రి 12 గంటలకు ఇంటికి వస్తున్నాడు. అతడు భార్యా బిడ్డల ముఖం చూసి ఎన్నాళైందో. కంప్యూటరు గంట పనిని నిమిషంలో చేస్తే అతనికి 59 నిమిషాల విశ్రాంతి ఉండాలి. ఆ విశ్రాంతి ఎక్కడ?

మా ముత్తాత పొందిన “సంతృప్తి” (satisfaction) మా తాతగాని, మా తాత పొందిన “తృప్తి” మా నాన్నగాని, మానాన్న పొందిన తృప్తిని నేనుగాని, నేను పొందిన సంతృప్తిని నా కొడుకు గాని పొందుతున్నాడని గుండె మీద చెయ్యి వేసుకొని చెప్పలేను.

నాగరత (civilization) కావాలని ఉద్దేశ పూర్వకంగా “కుట్ర పన్ని” మనిషికి అనర్థాలు తెచ్చి పెట్టిందని మనం అనడం లేదు. దాని “ముందు చూపు లేమితో”, “గుడ్డెద్దు చేలోపడ్డట్టు” ఫలితాలతో నిమిత్తం లేకుండా “రోడ్డు రోలరు” నడక నడుస్తోంది.

విజ్ఞులైన ‘మిసిమి’ పాఠకులు ఈ “నాగరకతాంధ కవాతు” కు విరుగుడు సూచిస్తూ ఈ వ్యాసాన్ని మన రాజకీయుల “తిట్లు భాషా సంస్కారాన్ని” పరిహరిస్తూ, “మిసిమి” స్థాయికి తగ్గని స్థాయిలో పరామర్శించ వలసిందిగా కోరుతున్నాం.

- సంపాదకుడు

‘నాగరకత’ గురించి ఎంతో చర్చ - విశ్లేషణ ఇప్పటికే జరిగింది - ఈ భూమికలో వ్యక్తి దుఃఖానికి, అసంతోషానికి ఇది కారణంగా ఎలా పరిణమించింది - ఇప్పుడు పరిశీలిద్దాం. ఇక్కడే కొన్ని మాలికమైన విషయాలను ప్రస్తావించాలి-

వి. అశ్వనికుమార్, గ్రంథకర్త, జర్నలిస్టు, విశాఖపట్నం.

1. ఈ ప్రపంచంలో, సమాజంలో అంతా రొటీన్, ఆవృత్తమే, తరాలు పుట్టడం, పెరగడం, చదవటం మళ్ళీ జీవనపోరాటం. ఇది ఎంత రొటీన్ భావసంఘర్షణ అంత జటిలిమైంది. దీనికి వేరే మార్గం లేదా? భావితరాలను ఈ ఆవృత్త భ్రమణంలో నుంచి విముక్తి చేయలేమా? ఇదంతా పరిణామక్రమంలోని కుట్రా? అందుకు ఒక ఆలోచన, ప్రణాళిక - ఒక ప్రయోగం ప్రారంభించగలమా?

2. మనం సుస్థిరంగా వున్నామా? ఈ తిరిగే గ్రహంలో మనం స్థిరంగా ఎలా వున్నాము? ఇది స్థిరతేనా విశ్వాంతరాళంలో వ్రేలాడే గోళంలో మన అస్తిత్వానికి స్థిరత్వానికి అర్థం ఏమిటి? ప్రపంచానికి నేల కనపడుతుందా?

3. స్వేచ్ఛ - స్వాతంత్ర్యం: దేని నుంచి స్వేచ్ఛ? ఒక్కసారి శూన్యంలోకి వెళ్ళి చూస్తే - భూమి మీద స్వేచ్ఛకు అర్థం వుంటుందా? అంటే మన నుంచి మనకు స్వేచ్ఛా? అదెలా సాధ్యం?

“నిజంగా ఈ ప్రపంచం నుండి మనం బయట పడలేం. ఎప్పటికీ అందులోనే ఉంటాము”.
(హానిబెక్)

“మానవ జీవితానికి అర్థం ఏమిటి?” ఈ ప్రశ్నకు ఇంతవరకూ సమాధానం లేదు! ఎప్పటికైనా సమాధానం వస్తుందని ఆశ కూడా లేదు! ఇవన్నీ మౌలికమైనవి - నాగరకత పెట్టిన ఆంక్షల వలన వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యం, సహజవాంఛల నియంత్రణ - అణచివేత -తద్వారా వ్యక్తి సుఖసంతోషాలకు అంతరాయం - కలిగి సాంఘిక జీవనం దుఃఖాన్ని - బాధల్ని నిరాశా, నిస్పృహలను, అనేక - సమస్యలను తెచ్చి పెడుతుంది.

వ్యక్తి తన జీవితం నుంచి ఆశించే దేమిటి? స్పష్టంగా చెప్పాలంటే - సుఖం కోసం ప్రయత్నమే - సంతోషంగా వుండాలని, అలాగే జీవితం గడపాలని కోరుకొంటాడు.

కాని - నాగరకత వలన వచ్చిన ఆంక్షల మూలంగా అవి నెరవేరవు సరికదా - జీవితం దుర్భరంగా దర్శనమిస్తుంది. సరిగ్గా ఈ దశలోనే - వ్యక్తి సహజ శక్తిని సృజనకు, సాహిత్యానికి, కళలకు, పరిశోధనలకు మళ్ళిస్తాడు. ఇలాగే మత విశ్వాసాలు - హింసా ప్రవృత్తులు కూడా తప్పనిసరిగా చోటుచేసుకుంటాయి. అంటే, హాయిగా, సుఖంగా జీవించాలనుకునే వ్యక్తి - నాగరకతా బంధాలలో సంక్లిష్ట ప్రవృత్తికి మళ్ళింపబడి అనేక సంవేదనలకు లోనవుతాడు.

ప్రపంచంలోని గొప్ప కవులు, చిత్రకారులు, శిల్పులు మొదలైన వారి కావ్యాలు, కళాఖండాలు - శిల్పాకృతులు ఈ ఘర్షణలో నుంచి ఉద్భవించినవే! ఇవన్నీ అతని సంవేదన స్వేద రూపాలే! ఇక్కడే మరొక్క విషయం ప్రస్తావిస్తాను. వ్యక్తి జీవితాభిరుచులు ఏవిధంగా వున్నా, సమాజంలో నాగరకతా కారణాల వలన అతని వృత్తికి గల ప్రాముఖ్యం మూలంగా, వాస్తవికతకు, అస్తిత్వానికి, సమాజంలో విలువకు ఇతర మానవీయ బంధాలను స్పష్టంగా నిర్వచిస్తుంది. దీని (వృత్తి - పోషణ) మూలంగా వ్యక్తి సమయంలో సింహభాగం ఖర్చయి పోతుంది. అంటే అతనికి కావలసిన సంతోష మార్గ అన్వేషణకు సమయం కొరవడి, పని అంటే సహజమైన విముఖత్వం ఏర్పడి, మళ్ళీ సమాజానికి సమస్యలను సృష్టిస్తుంది. మనం ఇప్పుడు ఈ వృత్తంలోనే తిరుగుతున్నాం. నాగరకత - ఆంక్షలు, వ్యక్తి సుఖాన్వేషణ, వృత్తి పరమైన శృంఖలాలు - వ్యక్తి స్వాతంత్ర్య కాంక్ష - సామాజిక సంఘర్షణలు!

ఇప్పుడు - తన సుఖసాధనకు వ్యక్తి తన ప్రణాళికను సిద్ధం చేసుకోవాలి. అందరికీ అన్వయింపగల ఉమ్మడి నియమం ఏదీ ఉండదు.

ఎవరికి వారు తమనుతాము రక్షించుకోవలసిన పద్ధతులను ప్రణాళికలను వెతుక్కోవాలి. ఈ ఎంపికలే అతని వ్యక్తిత్వాన్ని - విజయాలను, కీర్తిని నిర్దేశిస్తుంటాయి.

సంపదలను, అధికారాన్ని పొందటానికి తమతమ (పైన చెప్పిన ప్రణాళికలను అనుసరించి) అందరూ ప్రయత్నిస్తారు. అది పొందిన వ్యక్తులను చూసి ఇతరులు గొప్పగా చెప్పుకొంటారు. ఇక్కడే జీవితానికి వున్న ఆసలు విలువలను విస్మరిస్తారు. ఇది కూడా వ్యక్తి దుఃఖానికి ముఖ్య కారణం అవుతుంది. అధికారాన్ని సంపదను చేజిక్కించుకొనే వారి సంఖ్య ఎప్పుడూ అల్పంగానే వుంటుంది - అలాగే కొద్దిమంది గొప్ప వ్యక్తులూ ఉంటారు. సామాన్య జనానికి వారి ఆదర్శాలు, వనరులు అందుబాటులో వుండవు. అవికూడా వారి అసంతోషానికి కారణాలు కావచ్చు!

వ్యక్తికి బాధ కలిగించే మౌలికమైన అంశాలు : శక్తివంతమైన ప్రకృతి! తన శరీర బలహీనత, సమాజంలోని సంబంధాల పరిమితులు! ప్రకృతిలో భాగమైన మన శరీరం, పర్యావరణ పరిస్థితులకు సర్దుబాటు ఎప్పటికీ చేసు కోలేము సంపూర్ణంగా. కొన్ని వేల సంవత్సరాలుగా ఒక దారి తెన్ను ఏర్పడి - వ్యక్తి బాధను కొంత వరకు తగ్గించ వీలయింది - లేక అలవాటయిందేమో!

ముఖ్యంగా నాగరకత మూలంగా వ్యక్తికి ఎదురవుతున్న వేదన, దుఃఖాన్ని అంగీకరించటానికి సిద్ధంగా వుండలేం! అంటే మన కోసం, మనం చేసుకొన్న నియమాలు అందరికీ ఎందుకు అంగీకారం కావో అర్థం కాదు! అంటే మనిషి ప్రవృత్తికి - చింతనకు వ్యతిరేకంగా ఈ నియమాలు వుంటున్నా యన్నమాట!

మరి దీనికి మార్గమేమిటి?

ఇది చాలా విచిత్రమైన పరిస్థితి - మనం నాగరకత అని దేనిని అంటున్నామో, సరిగ్గా అదే మన దుఃఖానికి కారణంగా పరిణమిస్తోంది!

అలాగే నాగరకతను ఏ విధంగా నిర్వచించినా, (మతం, దేశ సరిహద్దులు, స్థానిక చట్టాలు - పేదరికం) ఇన్ని బాధలకు మూల కారణాలైన వాటి నుండి వచ్చే ప్రమాదాలకు వ్యతిరేకంగా మన రక్షణకు వేటినైతే ఆశ్రయిస్తామో అవన్ని మళ్ళీ నాగరకతల భాగం! అంటే రక్షణ కోసం శత్రువునే ఆశ్రయించ వలసిన దుస్థితి!

పేదరికం నాగరకత మానస పుత్రిక కాదా! గత రెండు శతాబ్దాలలో మానవాళి సాధించిన సాంకేతిక ప్రగతి, ఊహించని రీతిలో ప్రకృతిని లొంగదీసినట్లు(?) ఆధిపత్యాన్ని ఆవిష్కరించింది! ఇది గర్వపడ వలసిన విషయమే. దేశ కాలాలపై సాధించిన విజయాలు - మానవాళి 'ఆ కాంక్షలను నెరవేర్చాయేమో' గాని, వ్యక్తి పరంగా అతనికి ఆశించిన సుఖ సంతోషాలను అందించటంలో ఎంత వరకు సఫలమయ్యాయి? వ్యక్తిని దుఃఖం నుంచి ఎంత వరకు విముక్తిణ్ణి చేశాయి?

ఇప్పుడు ప్రపంచ నాగరకత - సమాజ రూపం ఏమిటి? పోటీతత్వం - పని వత్తిడి, లైంగిక జీవితానికి విఘాతం, కుటుంబ సంబంధాల విచ్ఛిత్తి వివాహ వ్యవస్థ అస్తవ్యస్తం, రాజ్య ఘర్షణ - మత సంఘర్షణలు - చికిత్స లేని రోగాలు - చెప్పుకొంటూ పోతే చిట్టాకు అంతు లేదు - కాని,

సుఖసంతోషాలు కరువై జీవితం కష్టతరమై మృత్యువునే విముక్తి కారిగా ఆశ్రయింప జేయటమా నేటి నాగరకత చేసిన మేలు? “బ్రతికి యుండిన బహు సుఖములు బడయ వచ్చు” అన్నా ఇప్పుడు దీర్ఘ కాలం బ్రతికి ఏమిటి సాధించేది? ప్రకృతి వలన ప్రయోజనకరమైన ప్రభావాలకు వ్యతిరేకం - విచ్ఛిన్నకరం గత శతాబ్దాలలో మానవాళి చేసిన ప్రగతి - ఇదేనా?

అంటే - ఈనాటి నాగరకతలో మనం సంతోషదాయకంగా లేమనేది వాదించ వలసిన పనిలేదు!

ప్రకృతి నుంచి రక్షణకోసం నాగరకత నిర్మించినది గృహ సముదాయం -

కాని, మహాసౌధాలు, కోటలు, ఆకాశ హర్షాలు అన్ని నివాసపరంగా రక్షణ కల్పిస్తున్నా, ఇవి మనిషి ఆభద్రతకు మూల స్తంభాలు! తల్లి గర్భం అతని మొదటి నివాసం - అక్కడే సుఖంగా సురక్షగా నిర్బీతిగా వుండే వాడు.

వ్యక్తి స్వేచ్ఛను నాగరకత చాలా వరకు హరించింది. నాగరకత లేక ముందు - అది (స్వేచ్ఛ) ఎంతగానో వున్నది కాని - అప్పుడు దానికి విలువ ఏమి వున్నది? ఇప్పుడు నాగరకత విధించిన ఆంక్షలను - న్యాయశాస్త్రం నిర్దేశిస్తున్నది కూడా!

ఇప్పుడు మానవాళిని జరుపుతున్న పోరాటాలు ఎక్కువ భాగం వ్యక్తి స్వేచ్ఛ కోసమే!

ఆది మానవుడు శ్రమలోనే సౌభాగ్యాన్ని వెతుక్కొన్నాడు - సాటి మానవుడు అతనికి తోటి వ్యక్తి గానే వున్నాడు గాని, పోటీ మనిషిగా కాదు -

ఇప్పుడున్న - పోటీ పోరాటంలో ప్రతి వాడూ ప్రక్క వాడికి శత్రువే! దీనికి వేరే మార్గం లేదా? ఇది అన్ని రకాల రుగ్మతలకు దారి తీయటం లేదా?

వ్యక్తి ఎంత ప్రగతి చెందినా - విద్యా -విజ్ఞాన విషయంగా - నాగరకత ప్రభావంగానూ - ఒక మౌలిక విషయంలో - ఎటువంటి మార్పు లేదు. తన మల మూత్రాలను కాకుండా ఇతరుల మల మూత్రాలను మాత్రమే అసహ్యించుకొంటాడు.

అంటే పరిశుభ్రత - నాగరకతలో ప్రధానాంశం ! ఇది - దేశ పరంగా - సమాజపరంగా - జాతిపరంగా కూడా పరిగణలోనికి తీసుకో వలసిన అంశం!

మరొక ముఖ్య అంశం - ప్రేమ! నాగరకతకు ప్రేమ పునాది వంటిది - అది స్త్రీ ద్వారానే జరిగింది - ఇది అలా ఎందుకు జరిగింది అని- విజ్ఞలైన పాఠకులకు నేను చెప్పవలసిన పని లేదు - కాని, మానవ జాతి ప్రత్యుత్పత్తికి లైంగికత తప్ప వేరే మార్గం ఇప్పటి వరకు లేదు కాబట్టి లైంగికతను నాగరకత అంగీకరిస్తుంది. ఇక్కడే స్త్రీ ప్రాముఖ్యం అవసరం. ప్రేమ పునాదిగా నాగరకత మరో పార్శ్వం ఆవిర్భవించింది. నిర్లక్ష్యం చెయ్య కూడని, తనకు జరుగుతున్న అన్యాయాన్ని ఎదిరించే ప్రక్రియలోనే స్త్రీ వాదానికి బీజం పడింది. అది నాగరకతా వ్యతిరేక జనితమే - దీనికి ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారం మళ్ళీ నాగరకత పరిధిలోనే వెదుక్కో వలసి వచ్చింది.

మత్తుపదార్థాలు, మాదకద్రవ్యాలు, వ్యభిచారం, హింస, మతోన్మాదం, మనోవైకల్యం ఇవన్నీ నాగరకత ప్రసాదించిన వరాలు - శాపాలు!

తన శాసనాల - ఆంక్షల ప్రకారం శిక్షించవలసిన అనేక అతిక్రమణలను నిశ్చబ్దంగా అంగీకరిస్తూ నాగరకత - బలవంతులను - బలహీనులను తనతో తీసుకు పోవలసిన అగత్యం (పరిస్థితి) ఏర్పడింది.

ఇప్పటి పరిస్థితి : ప్రేమ, పెళ్లిళ్ళ సంబంధాలు - అన్ని ఉపయోగం, లాభదాయక ప్రక్రియ ప్రాతిపదికనే జరుగుతున్నాయి.

నాగరకత - వస్తూత్పత్తి - అవసరానికి మించి వస్తు వినియోగం - వీటి వికృతి - ఇప్పటి నాగరకత స్వరూపం; అయినా వ్యక్తి దుఃఖాన్ని, స్వేచ్ఛను ఏవిధంగానూ పరిష్కరించ లేదు.

స్వేచ్ఛను హరిస్తూ - చట్టాల పరిధిలో ఇరికిస్తూ సరికొత్త కుళ్ళు రాజకీయ వ్యవస్థలో - వ్యక్తిని మట్టి బొమ్మ చేసి, ఉట్టి దండలు వేసి - ఊరేగించి తమ పని గడుపుకొంటున్న ఇప్పటి రాజకీయ రాక్షసులు నవ నాగరకతకు - మూల స్తంభాలు! సామాన్యులు - వీరి ప్రయోజనాలకు మెట్లు మాత్రమే!

వాడుక భాషలో వ్యర్థ పదాలు ఉండవు. కావ్య భాషలోనే ఈ గుల్ల డొల్ల పదబంధాలు. కారణం అది వ్యక్తి సంవేదన - సంఘర్షణలో నుంచి పెల్లుబికినవి. ఈ సందర్భంలో ఎన్నో పదాలకు - అనర్థాలను చెప్పుకో వలసి వస్తున్నది. అందులో కొన్ని : (ఇప్పటి పరిస్థితులలో)

1. ప్రజలు : వైస్. ప్రజ లెవరు? మావోయిస్టు ప్రజ లెవరు? బాబు ప్రజలు.....సి.పి.ఐ., సి.పి.ఎమ్ ప్రజలు వేరా? అద్వాని జనతా - సోనియా లోగ్? అన్నిటికీ ప్రజల్ని నిలదీస్తారు - ప్రజలే బుద్ధి చెబుతారు, అని అరుస్తుంటారు! నాకు, మీకు తెలియని; నేను, మీరు కాని ఈ ప్రజల కర్థం ఏమిటి?

2. ప్రభుత్వం : పాపం అమాయకపు ప్రజలు ఇప్పటికెన్ని మార్గో ప్రభుత్వాలను మార్చారు. కాని స్థూలంగా జరిగేది ఏమిటి? ఏ ప్రభుత్వం అధికారంలోనికి వచ్చినా, పన్నులు పెరగటం, సౌకర్యాలను త్యాగం చేయ మనటం, 'కఠోర నిర్ణయాలకు సిద్ధం కండి' అని ప్రబోధనలు!

కనీస అవసరాలకు, ప్రాథమిక విద్యకు, తేలిక పాటి ఆరోగ్య వాతావరణానికి కూడా నోచు కోని జీవన ప్రమాణాలు అలాగే కొనసాగటం! పేదల బ్రతుకు చిరుగు పాతలతో, అర్థాకలితోనే గడుస్తున్నాయి.

ప్రభుత్వాలు అధికారంలో కొనసాగే తాపత్రయంలో పాతికో వంతు చిత్త శుద్ధి వుంటే, స్వర్ణోత్సవాలు జరుపుకొంటున్న స్వతంత్ర భారతం ఈ పాటికి బంగారుకాంతులీనేది కాదా?

ఇప్పటికీ గ్రామాలకు తాగేనీరు - వెలిగే బల్బులు ఇవ్వ లేని, పార్టీ ప్రభుత్వాలు అన్ని రకాల లజ్జలను వదిలి "నవ్విపోదువు గాక నాకేటి సిగ్గు", అని తమ కాలాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొంటున్నాయి. మరి ప్రభుత్వానికి ఏ అర్థం చెప్పాలి?

3. అధికారం : ఈ మాయ ఎక్కడున్నది?

ఎమ్మెల్యే, ఎంపి, మంత్రి ఈ రాజకీయ వ్యక్తులు కనపడే నాయకులు - వీరికి అధికారం వుందని కాదు - వీరి ద్వారా - అధికారులు - ఐ.ఎ.ఎస్., - ఐ.పి.ఎస్., సచివాలయం - అధికార నిలయంలోని కీలక వ్యక్తులకు పైరవీల కోసం - జరిగే తంతు - ఆసలు రోజువారి జీవనంలో - ఎవరికైనా ప్రభుత్వంతో పని ఎందుకు? అంటే కాంట్రాక్టర్లు - బదిలీలు - సేల్సు టాక్సు వ్యాపారం - వ్యాట్ వ్యాపారం - మద్యపానం వ్యాపారం - భూముల రిజిస్ట్రేషన్ వ్యాపారం! ఇవన్నీ మరో దేశంలో ప్రభుత్వ ప్రమేయం లేనివి.

అధికారులకు ప్రజలంటే గౌరవం వుండదు - పండించే రైతుల భూములను తీసుకొని ధనిక వర్గాల కోసం - ప్లాట్లు వేసి - వేలం వేస్తారు - వేలం వెర్రిగా కొనేది - మారు బేరగాళ్ళు - ఇది దగా వ్యాపారం కాదా?

రోడ్ల వెడల్పు పేరుతో - ఎన్ని భవనాలు కూలగొట్టారు - ఇప్పుడు రాకపోకలు మరీ అస్తవ్యస్తం కాలేదా?

అధికారం ఎక్కడున్నది? ఎవరికోసం ఉపయోగ పడుతున్నది?

4. నగరపాలక సంస్థలు : మునిసిపాలిటీలన్ని మురికి కూపాలు - 95 శాతం ప్రజల దగ్గర పన్నులు వసూలుచేసి - 5 శాతం మందికి జీతాలిచ్చే వీరు - మంచి నీళ్ళు - మంచి రహదార్లు ఇవ్వలేరు - ఇక పాఠశాలలు - ఆసుపత్రుల సంగతి సరేసరి - ఎవ్వరైనా అప్పలిస్తే డివైడర్లు కట్టి ఎర్ర లైట్లు పెట్టి - ట్రాఫిక్ అస్తవ్యస్తం చేస్తారు! రద్దీ పెరిగిందా - మళ్ళీ అప్పలివ్వండి - రోడ్లు వెడల్పు చేస్తాం - ఇదీ వరస-

కార్పొరేటర్లు - మేయర్లు - మట్టి బొమ్మలే!

5. లౌకిక వాదం : సోనియాజీ మతతత్వ పార్టీ గురించి మాట్లాడటం నేతి బీరకాయలో నెయ్యి మాదిరి!

ఇప్పుడు లౌకిక వాదుల మనే పార్టీలు అధికారంలో నిలబడుతుంది - మతం పేరుతో వున్న చిన్న చిత్తక పార్టీల జెండాకర్రల ఆసరాతోనే! దేశ భక్తి అంటే - మత తత్వం! నీ దేశం అంటే నీమతం! గురించి మాట్లాడుతున్నావని అర్థం! మైనారిటీలను మభ్య పెట్టి పబ్బం గడుపుకునే పార్టీ నాయకులు వాడుకునే ఊతపదం - లౌకిక వాదం!

6. ప్రపంచీకరణ : మనం గుర్తు చేసుకుంటే WTO వ్యతిరేకించని పార్టీగాని, విమర్శించని నాయకుడుగాని (కేవలం వార్తల కోసం) లేదు...

ఈరోజు దేశాభివృద్ధికి - గ్లోబల్ ట్రేడ్ - సాంకేతికంగా శిక్షణ పొందిన మన యువత - గత అయిదారు సంవత్సరాలలో మౌలిక సదుపాయాలపై పెట్టుబడి కారణాలు - అంతేగాని - పి.ఎస్.యు.లు రాజకీయ పార్టీలు (ముఖ్యంగా లెఫ్ట్) కాదు-

7. కాపిటలిజం : ఎవరు కాపిటలిస్టులు?

బిల్ గేట్స్ ? అయితే అతని ప్రాలిటీరియట్లు ఎవరు? భాటియానా? ప్రేమ్ జీనా? యాహూగూగులీ? లక్షల మందికి ఉద్యోగాలిస్తున్న ఈ కంపెనీలా - లేక పబ్లిక్ సెక్టర్ లో సోమరులుగా ప్రజల సొమ్ము కాజేస్తున్న - పి.ఎస్. యు.ల - ఐ.ఎ.ఎస్ లా?

8. సామ్రాజ్య వాదం - దీని అర్థం ఎవరు చెప్పగలరు ఇప్పుడు: ఎక్కడ రాజ్యాలు - ఏరీ రాజాలు - ప్రజాస్వామ్యం ద్వారా అధికారం లోనికి వచ్చిన ప్రభుత్వాలు సామ్రాజ్యవాద ప్రభుత్వాలు ఎలా అవుతాయి? నిరంకుశంగా ఏడు దశాబ్దాలు - ప్రజల చైతన్యాన్ని అణగద్రొక్కి-చిన్న చిత్తకా దేశాలను ఉక్కుపాదాల క్రింద త్రొక్కి - విస్తరించిన అక్కడి సోవియట్ రష్యా - సామ్రాజ్యవాద దేశం అవుతుందా?

బద్ధ శత్రువులు అయిన కాంగ్రెసుకు కర్ర ఊతాలిచ్చి నిలబెట్టి మతం పేరుతో వున్న రాజకీయ పార్టీలతో నడుపుతున్న - ఉమ్మడి పాదాక్రాంత అతిథులు (యు.పి.ఎ) ఏ కోవకు - ఏ వాదానికి - ఏ విలువలకు చెందుతాయి?

9. మావోయిజం : ఇప్పుడు దీని అర్థం? మావో పుట్టిన గడ్డ మీద - అతని నీడైనా లేకుండా చేసిన చైనా దేశప్రజలు - “తుపాకి గొట్టం ద్వారా కాదు - ఆర్థిక పుష్టి ద్వారా అధికారం నిలుస్తుంది. అని ప్రపంచానికి చాటి చెప్పారు.

ఇక్కడ పేరు కూడా కరువైన సిద్ధాంత కర్తలు మావోయిష్టులుగా తమను తాము పిలుచుకొంటూ అమాయకుల ప్రాణాలు తీస్తున్నారు - తరువాత యువతను తప్పు త్రోవ పట్టిస్తున్నారు - ఇది మావోయిజం ఎలా అవుతుంది?

10. తెలంగాణా: దీని ఎల్లలు ఎవరు నిర్ణయించారు? పరిపాలనా సౌలభ్య కోసం చేసిన హద్దులను ప్రజలకు సంబంధం లేకుండా ఈ జిల్లాలు తెలంగాణా - నేను తెస్తాను - నేను తెస్తాను అని అంటున్నారు - వీరి ఆంతర్యం ప్రజలకు తెలియదా? తెలంగాణా ఏమైనా అంగడి బొమ్మా లేక విదేశీ వనిత ఎంగిలి కూడా? ఏ మాత్రం సిగ్గు ఉన్నా ఇప్పటి నాయకులు - పోరాడ వలసింది వేర్పాటు కాదు - ఆర్థిక సమానత్వం - పేదల బాగోగులు.

11. ఇక సాహిత్యలోకంలో చూద్దాం: భావజాలం

ఏమిటి ఈ భావ జాలం? ఈ జల ఎక్కడ పుడుతుంది? ప్రజలలోకి ఎలా ప్రవహిస్తోంది. ప్రజలకు సంబంధంలేని ఈ భావ జాలాన్ని ఎవరు తోడుతున్నారు - వారి నెత్తిన ఎలా రుద్దుతున్నారు.

విలువలు: పడిపోతున్నాయి అని వాపోతున్నాము. ఎప్పుడు పడి పోయింది రూపాయి విలువ - ఏ విలువల్ని - ప్రభుత్వం - ప్రతిపక్షం, సిద్ధాంత కర్తలు ప్రస్తావిస్తున్నారు. వారి విలువేమిటి - ఎవరికి ప్రభోదిస్తున్నారు. వారి అర్హత లేమిటి? - ఈ విలువలకి అర్థం ఏమిటి!

12. జనజీవన స్రవంతి: సామాజిక స్పృహ!

ఏ జన జీవన స్రవంతి గురించి వీరు చెప్పేది? దీనికి సరైన అర్థం ఏమిటి? ఈ సామాజిక స్పృహ అంటే అవగాహన ఏమిటి? ఈ స్పృహ లేని వారు వుంటారా? వ్యక్తి సమాజం నుంచి వేరు కాదు - సమాజం లేకుండా వ్యక్తి - ఎలా వ్యక్తి కరించ బడతాడు - అడవిలోనా? సముద్రంలోనా? ఎడారిలోనా?

ఈ మాట చెప్పే ప్రబుద్ధులు - అందరూ తమ లాగా - తమ సిద్ధాంతాలతో ఆలోచించాలని కాదా అనుకొనేది?

13. మూలాలు : ఏమిటి కంద మూలాలు?

మనం నిత్యం నేటి సాహిత్య భాషలో వినే మూలాలు ఎటు వెళితే ఎవరి మూలాలు దొరకుతాయి? తమను తాము స్పష్టంగా వ్యక్తీకరించు కోలేని - అశక్తులు వెదికే మూలం ఒక్కసారి ఈ భూగోళాన్ని వదిలి - అంతరిక్షం నుండి చూడండి!

ఎవరి మూలాలు - ఏ మూల నున్నాయో!

14. భారతం: ఎవరి ఇష్టం వచ్చినట్లు - వారు విరచించి - వక్రించి - వ్యాఖ్యానాలు - వివరణలు- వ్రాసి రంగులు పూసి, జనం మీదకు వదులుతున్నారు - దీనికి కారణం - తక్షణ కీర్తి, అంతగా ఆలోచించి స్వతంత్ర్యంగా వ్రాయవలసిన పనిలేక పోవటం. ద్రౌపది చీరలు దుశ్శాసనుడు విప్పాడో లేదో కాని - తర్వాత కీర్తి కాముకులైన రచయితలు - ఆ అకృత్యం -నిత్యం చేస్తున్నారు.

(పరిశోధకులు ఇందుకు మినహాయింపు కాబట్టి క్షమించ గలరు)

15 రామాయణం: సీత - రావణుడు - ఇక్కడ రాముణ్ణి ప్రధానంగా వ్రాసిన ఆధునిక రచయితలు ఎవరు? మనం కేకలు పెడుతున్న స్త్రీ వాదంలో కైకేయి వుండదు. సీత శోకం వుండదు-రావణుని మంచితనం, సీత తిరుగుబాటు ఇవి కావాలి - రాత్రికి రాత్రి కీర్తి బావుటాకు అడ్డదారులు -నిజంగా సృజనాత్మకత గల రచయితకు - పురాణా లెందుకు? ఈ పాత్ర లెందుకు. అహల్య ఎందుకు?

కవిత్యాన్ని - కథల్ని- వీటిని చెర బట్టిన సిద్ధాంత కర్తలు, అతివాదులు-ఇదీ సాహిత్యం - ఇదీ కవిత్వం అంటూ - గుది బండలు కట్టారు! ఇంక సృజనెక్కడ?

భారత - రామాయణ వటవృక్షాల నీడల్లో సిద్ధాంత కర్తల చెరలో - మన సాహిత్యం మొత్తం - దేనికో నీడగానే మిగిలి పోతున్నది.

16 కథలు: ఎంత తక్కువ మాట్లాడుకొంటే అంత మంచిది - కథా విశ్లేషకుల రచనలు చదివితే - మన 'కథ' ఎంత అయోమయమో తెలుస్తుంది - ఇప్పటి నైరూప్య కథలు రాసే రచయితలు కల్గించే జాగుప్పు - అసలు తెలుగు సాహిత్యం పైనే వాంతి కలిగే రీతిలో వుంటోంది.

అర్థం కానిది కూడా అందంగా వుండ వచ్చు - అర్థం లేనిది కూడా అసహ్యంగా వుండవలసిన పని లేదు.

17. శ్రీశ్రీ : ఇప్పుడు శ్రీశ్రీని కులం పేరుతో వర్గం పేరుతో బజారు కీడ్చి కించపరుస్తున్న వారిని మనం విమర్శించాల్సిన పని లేదు -

శ్రీశ్రీని ఒక కవిగా, భాష మీద అధికారం వున్న సాహిత్య కారునిగా, భావావేశంతో, జరరాగ్ని కీలతో మండిన తిరుగు బాటు దారునిగా కా కుండా ఇది కొత్త సాహిత్యం, యతిప్రాసల సంకెళ్ళ నుంచి వెలువడిన నవయుగం అని, ఇది వర్గ, పీడిత, తాడిత జనం కోసం వచ్చిన విప్లవ వాదం అని భుజాని కెత్తు కొన్న సిద్ధాంత కర్తలు - పార్టీ వేత్తలు చేసిన స్వార్థ ప్రచారం -తర్వాత - అంటే శ్రీశ్రీ చని పోయిన తరువాత అవకాశ వాదంతో మరచి పోయిన ప్రముఖులు - వీరిది అసలు దోషం - చివరకు శ్రీశ్రీ పై జరిగిన 'దొంగదాడి' కూడా ఆయనకు మేలే చేసింది - ఈ సిద్ధాంత కర్తలకు భిన్నంగా. శ్రీశ్రీ చెప్పుకొన్నట్లు మహాప్రస్థానం ఆయన మొదలు పెట్టిందికాదు కదా!

దొంగ లంజ కొడుకు లసలే మెసిలే

ఈ ధూర్త లోకంలో - శ్రీశ్రీ తిరుగాడాడు

మనము తిరుగుతున్నాం!

18. కన్యాశుల్కం : ఎంత చర్చ - ఎన్ని విశ్లేషణలు

కన్యాశుల్కం ఒక కులంలో - ఒక వర్గంలో ఒక సమయంలో జరిగిన అన్యాయం - పురుష పుంగవుల పుణ్యం! అప్పటి రచయిత - దగ్గరగా చూసి మనకు చూపిన ఒక వర్గ సంఘర్షణ - ఇందులో సంస్కరణ గాని - యూనివర్సాలటీ గాని - సాహిత్య పర్వతాలు గాని కాన రావు. (సునిశిత హాస్యం - కుల పరిమిత యాసతో) స్త్రీ వాదులు - ఈ కన్యాశుల్కం గురించిన - చర్చ చేసిన దాఖలా లేమైనా ఉన్నాయా. అయితే ఇంత చర్చ జరగటానికి కారణం - మన రచయితల్లో ఒక గిరీశం దాగి వుండటం, మధురవాణి మీద మోజా అణిగి వుండడం ముఖ్య కారణాలేమో?

19. స్త్రీ వాదం : ఇప్పుడు దీని చర్చ అనవసరం - అయితే దాని విపరీత రూపాలు : ముస్లిం వాదం - అంటే ముస్లిం స్త్రీవాదం - ఇస్లాం వాదం- అంటే ముస్లిం పురుషవాదం.

దలిత వాదంలో క్రైస్తవులు ఎక్కడున్నారు? క్రైస్తవులు - ముస్లింలు అందరు ఈ దేశంలో మత మార్పిడి చెందిన వారే - అది కూడా బ్రాహ్మణ వర్గ అహంకారానికి, ఆర్థిక అసమానత, లౌకిక సామాజిక అణిచి వేతలు - ప్రాతిపదిక అప్పటి పాలక వర్గాల ప్రలోభాలు - ముఖ్యకారణాలైనా - అప్పటి సాంఘిక మర్యాద - వ్యక్తీకరణ - ఆర్థిక సాయం ముఖ్య వుద్దేశాలు. ఇప్పుడు ఆధిపత్యానికి, అధికారంలోకి రావటానికి ఇవన్నీ నాయకులు రహదారులుగా మలుచుకొంటున్నారు. తమని తాము సాహిత్యకారులుగా చెప్పుకొనే జర్నలిస్టు హోదాలో వున్న సంస్కరణ ముసుగులోని రచయితల అయోమయ స్థితికి అది అనర్థం! రాజకీయ పార్టీ ప్రచారకులుగా రచనలు చేసే రచయితలు ఎప్పుడో రచయితలుగా ఆత్మహత్య చేసుకున్నవారే.

సిద్ధాంత పరిధిలో ఈదులాడే వారికి ఏర్పాటువాద నినాదాల హోరులో మయమరచే వారికి కూడా యిది వర్తిస్తుంది.

20. పర్యావరణం : ఎవరి శాయశక్తులా వారు కేవలం స్వప్రయోజనాలకే - ప్రభుత్వాలకి 'అభివృద్ధి' అనేది ఒక సాకు - జరిగేది పర్యావరణ సర్వనాశనం. ఒక్క భీమిలి రహదారిచాలు- వీరి భాగోతానికి - ప్రభుత్వ వ్యాపారానికి - కొండలు - కోనలు సాగరతీరాలు - ఏవీ అనర్హమైనవి కావు - రామానాయుడు స్టూడియో కోసం - ఒక కొండను గుండు చేశారు. ఆయనకు ఇక్కడ స్టూడియో లేకపోతే - మునిగేదేమిటో. మరో మత ప్రచారానికి ఇంకో కొండ అంచు మారి పోయింది. ప్రకృతితో ఎందికిట్లా ఆడుకొంటున్నారు. ఇక గ్రావెల్ కోసం తవ్వేది - అసహ్యకర చిత్రాల్లా వుంటున్నది. ఇక గంగవరపు ప్రకృతి తీరాలు - గంగపాలు చేసి గంగపుత్రులను కాల్చి చంపిన - వీరి అభివృద్ధి బాట - ఏమని చెప్పుదు?

మూసీ మూసుకు పోయిన తీరు (ఇమ్లిబన్ ఎక్కడుంది?) జంటనగరాల చెరువులన్ని రియల్ మాఫియాలు అమ్ముకున్న తీరు 'హుడావుడి'గానే - హుస్సేన్ సాగర్ కుంచించుకుపోవటం - సనత్నగర్ విష ద్రవాల ఉపద్రవం.

ఇక భాగ్యనగర సౌభాగ్యం! దౌర్భాగ్యం ప్రత్యక్షంగా అనుభవించే వారికే తెలుసు కదా? ఇదంతా అభివృద్ధినా? మరి ప్రజలు ప్రభుత్వాలు కూడా అప్పుల పాలై పోతున్నారేమిటి? గ్రీన్ బెల్టులు - గ్రీన్ హౌస్లు - ప్లాస్టిక్ మొక్కలు అన్ని మొక్కుబడి చిత్రాలే! ఎంతటి అనర్థం?

21. రికార్డింగ్ డాన్సులు : పల్లెటూళ్ళలో ఎడ్లబండ్ల మీద ఫ్లాట్‌పారం కట్టి తిరునాళ్ళకు పాట్టకూటికి ఆడేఆట ఈ సినిమా రికార్డింగ్ డాన్సులు - అది అశ్లీలమని -చట్టంచేసి - వాళ్ళ పాట్టకొట్టిన ప్రభుత్వం-ఇప్పుడు బుల్లితెర బాబులతో కలిసి - అధికారికంగా పాల్గొంటున్న రికార్డింగ్ డాన్సులు అన్ని (కాలువల్లో) ఛానళ్ళలో మురుగు కంపు కొడుతోంది కదా - ఎంతటి అనర్థం! ఎలాగు టీవి ప్రసక్తి వచ్చింది కదా! ఆడ విలన్ల గృహహింస, కార్పొరేట్ ఆఫీసుల్లో చిత్రహింసలు భరిస్తున్న మొగరాయుళ్ళ కథలు - వ్యధలూ నిత్యమూ చూసి ఆనందిస్తున్న గృహిణీలకు పెద్ద రిలీఫ్ కావచ్చు! కాని తరుణల తరానికి ఇదే మార్గ దర్శికమైతే ఎంతటి అనర్థం!

ఇలా ఎన్నని చెప్పను? మీరూ ఆలోచించండి-

22. సభకు నమస్కారం: సభ ఎప్పుడైనా చెప్పిన సమయానికి మొదలవుతుందా? అధ్యక్షులు మారి పోతుంటారు - విశిష్ట అతిథి చాలా ఆలస్యంగా - సభా కార్యక్రమం మధ్యలో వస్తారు - అందరూ లేచి సభ జరుగుతుండగా వారిని వేదిక మీదకు ఆహ్వానిస్తారు. ప్రసంగం చేసేవారు ఆపి - విశిష్ట వ్యక్తి సందేశం కోసం అభ్యర్థన చేస్తారు. ఆయన అవాకులు చేవాకులు (ఎవ్వరూ ముందుగా ప్రసంగం సిద్ధం చేసుకురారు కదా!) చెప్పి - మరో ముఖ్యమైన పని మీద (?) వెళ్ళిపోతారు - అక్కడ నుంచి సభ - రసాభాస కాకుండా వుంటుందా -అంటే సభకు వచ్చిన వాళ్ళు జూదం ఆడుతున్నట్లేనా?

మరికొన్ని : 'ఎవరో సినీ ప్రముఖి' చావుని - సావనీరుతో నీరు గారుస్తూ కొంత మంది బ్రతికేస్తారు. బహుగ్రంథకర్తలు - బహు పురస్కార గ్రహీతలు సభాలంకారులుగా వెలిగి పోతుంటారు. - కెమెరా గుంపులు - రిపోర్టింగ్ టైములకి క్లిక్ - కొడుతూ తర్వాత లైట్లార్చి వెళ్ళిపోతారు. వేదిక మీది పెద్దల ముఖాలు కళాకాంతులు లేకుండా అవుతాయి. తర్వాత టీవీలలో చూసి మురిసిపో వచ్చు.

చివరగా: మనిషి బ్రతుకు పోరాటంగా మారింది! ఇదీ నాగరికత సాధించిన విపరీత పరిణామం. ప్రజలు ఎన్నుకొన్న ప్రభుత్వం - ప్రజలకు వ్యతిరేకం - కల్ల బొల్లి మాటలతో - పరస్పరోపేక్షలతో కాలం గడిపే పార్టీలు - ఆసెంబ్లీలో ఆడే నాటకం - ప్రజలను మభ్యపెట్టే ప్రక్రియ పరిపాలన!

బాబాలు - ఆడ బాబాలు - ధర్మ ప్రచారాల పేరుతో దానధర్మాలను పోగు చేసుకొని కాషాయంతో కోట్లకు పడగ లెత్తుతున్నారు. (ప్రారంభోత్సవాలకు కూడా రేటు) వీరు ఏధర్మాన్ని - ఎవరి ధర్మాన్ని కాపాడుతున్నారు? బద్దకస్తులకు - పరాన్న భుక్కులకు కాషాయం - రోడ్ల ప్రక్క గుళ్ళు ఆదాయ వనరులు కావా? ఇది ఎంతటి అనర్థం!

తెరిచిన పుస్తకాలు : అన్నపరెడ్డి వెంకటేశ్వరరెడ్డి (ప్రొయిడ్ అనువాదాలు)

శ్రీ యార్లగడ్డ బాలగంగాధర రావు (నామ విజ్ఞానం)

శ్రీ వేగుంట మోహన్ ప్రసాద్ (కరచాలనం)

మెయిలర్ గీతాలు, శ్రీవిశ్వేశ్వరరావు (శ్రీశ్రీ పై దొంగదాడి)

కదలిక

- వింజనంపాటి రాఘవరావు

కదిలేదీ, కదిలించేదీ

పెను నిద్దుర వదిలించేదీ - నవకవనానికి కావాలంటాడు శ్రీశ్రీ

తన మహాప్రస్థానంలో. మరి ప్రస్థానానికి కదలాలికదా!

మన మనస్సును కదిలించటానికి రకరకాల సాధనాలు అవసరం. క్రౌంచపక్షి మరణం వాల్మీకిని కదిలించి మొదటి శ్లోకాన్ని వ్రాయించింది. అప్పుడే విచ్చుకున్న మొగ్గల వ్యధ. కరుణశ్రీనీ కదిలించి పుష్పవిలాసంగా రూపుదిద్దుకుంది.

భూమి నిరంతరం తనచుట్టూ తాను తిరుగుతూ సూర్యుడిచుట్టూ తిరుగుతుంది. సూర్యుడు తన కుటుంబంతో మనకు కనుపించని పాలపుంత కేంద్రం చుట్టూ అపరితమైన వేగంతో తిరుగుతున్నాడు: పాలపుంత ఈ గృహ, నక్షత్రాల సమూహంతో ఎక్కడికో కదిలిపోతోంది.

పరమాణువులో ఎలక్ట్రాన్లు విపరీతమైన వేగంతో చలిస్తున్నాయి. ప్రపంచం గతిశీలమైనది. మానవుడు కనుగొన్న చక్రం విశ్వరూపం దాల్చింది. చక్రంలేని కదలికను మనం ఊహించలేం. చక్రం కదలిక ఆగిపోతే ప్రగతి ఆగిపోతుందన్నది ఆధునిక నానుడి. ఇదంతా ఎందుకు చెప్తున్నానంటే చలనం సృష్టి రహస్యం. అందుకే “చలవేతి, చలవేతి” (ముందుకు పొండి, ముందుకుపొండి) అన్నారు పెద్దలు.

ఈ భూమ్మీది ప్రాణులన్నీ చలించగలిగేవి కావు. వృక్షాల కదలకుండా స్థానబద్ధంగా ఉంటాయి. జంతువులు కదులుతుంటాయి. ఈ సూత్రానికి కొన్ని జంతువులు, వృక్షాలు మినహాయింపు.

జంతు ప్రపంచంలో ప్రాణుల కదలికలను గూర్చి ముచ్చటించుకుందాం.

ఇప్పుడో చిన్న ప్రశ్న : ‘జంతువులలో కదలికకు తోడ్పడే అవయవాలేవి?’ ఇది మరీ చొప్పదంటు ప్రశ్నలా అనిపిస్తోంది. కదూ? ‘కాళ్ళు’ అని ఎక్కువ మంది సమాధానం. అవునా? మరి కొద్దిమంది మాత్రం కాళ్ళతోపాటు రెక్కలు అని కలిపిఉంటారు. ఇంకొంచెం లోతుగా ఆలోచిస్తే చేపలలో వీజాలు అనే రెక్కలు చలనాంగాలు. ఇవికాక మరెన్నో రకాల చలనాంగాలున్నాయి జంతు ప్రపంచంలో.

వానపాము ఎలా పాకుతుంది? పక్షులు ఎగిరినట్లు మనం ఎందుకు ఎగరలేకపోతున్నాం? నత్త బ్లేడు అంచుమీద ఎలా నడవగలుగుతుంది? పక్షులు కాక ఇంకే జీవులైనా గాలిలో ఎగరగలవా? కంటికి కనుపించని సూక్ష్మజీవులు కదిలే విధానమేదీ? ప్రశ్నలు అనంతం. సమాధానాలు చూద్దాం.

సృష్టిలో మొదటిప్రాణులుగా గుర్తించబడిన వైరస్లు, తమంత తాముగా కదలలేవు. గాలి, నీరు ఇతర జీవుల ద్వారా మాత్రమే అవి ఒక ప్రదేశం నుండి మరో ప్రదేశానికి ప్రయాణిస్తాయి.

వైరస్ తర్వాత ఏర్పడ్డ బాక్టీరియాలు, ప్రోటోజోవా జీవులలో జీవపదార్థం ఉంటుంది. ఈ జీవపదార్థం (ప్రోటో ప్లాసమ) స్వతస్సిద్ధంగా చలన స్వభావం కలిగిఉంటుంది. నీటిలో విసరణ చెందిన ఘనపదార్థాలు ఈ కదలికలకుకారణం. దీనినే ‘బ్రౌనియన్ చలనం’ అంటారు.

ప్రోటోజోవాకు చెందిన జీవుల్లో ఉండేది ఒకటే కణం. ఈ జీవులను మనం కంటితో చూడాలంటే కనీసం 200 నుండి 400 రెట్లు పెద్దవిగా చేయాలి. మరి వీటిలోనూ చలనాంగాలుంటాయి. కణం ఒకటే అయినా కదలక తప్పదు కదా!

వింజనంపాటి రాఘవరావు, జంతుశాస్త్రోపన్యాసకుడు, ఆం.ప్ర.గు. జూనియర్ కళాశాల.

కొడిగినహాళి, అనంతపురం జిల్లా.

అమీబా అనే ఏకకణజీవిలో శాశ్వత చలనాంగాలు లేవు. తాత్కాలికంగా జీవి శరీరంపై కదలవలసిన దిశలో ఒక పాదం ఏర్పడుతుంది. దీన్నే మిథ్యాపాదం అంటారు. అమీబాలో చలనానికి, ఆహారం సంపాదించు కోవటానికి ఉపయోగపడేది ఈ 'కాలు' గాని 'కాలే'

చెఱువుల్లో ఆకుపచ్చని తెట్టు ఏర్పరచే 'యూగ్లినా' అనే జీవిలో 'కళాభం' అనే అవయవం కొరడాలా కదులుతూ 'యూగ్లినా'ను ముందుకు లాక్కుని వెళుతుండు. మానవులలో 'కాలాఅజార్' అనే వ్యాధిని కలుగజేసే 'పీష్మానియా'లోనూ, 'ఆఫ్రికా అతి నిద్రావ్యాధి'ని కలుగజేసే ట్రిపన్ సోమా లోనూ ఈ కొరడావంటి కళాభమే చలనావయవం. ఇక 'ఓపలైనా', 'పేరమసియం' అనే జీవులలో చిన్న చిన్న రోమాలవంటి శైలికలు చలనావయవాలు. ప్రోటోజోవా జీవులలో అత్యంత వేగంగా కదిలేజీవులు ఈ శైలికలు కలిగినవే. ఈ ప్రోటోజోవా లోనే కండర పోగులు కూడా మొదటి సారిగా కనుపిస్తాయి. మలేరియా కలిగించే 'ప్లాస్మోడియం' జీవిలో కండరపోగులే చలనాన్ని కలుగజేస్తాయి.

ఉన్నచోటు నుండి కదలకుండా ఉండే జీవులూ ఉన్నాయి ప్రాణి ప్రపంచంలో, ప్రోటోజోవాకు చెందిన వర్టిసెల్లా, పారిఫెరా వర్గానికి చెందిన స్పంజికలు, సీలెంటరేటా వర్గానికి చెందిన సీ అనిమోన్లు, సముద్ర నక్షత్రపు చేప బంధువులైన సీలిల్లిలు ఒక ప్రదేశానికి అంటిపెట్టుకుని ఉంటాయి. నీటి ప్రవాహం ద్వారా తమవద్దకు వచ్చిన జీవులను పట్టి తింటాయి. ఆహార సమస్య తీరినా రక్షణ మరో ప్రధాన సమస్య ఈ కదలని జీవులకు. అందుకే కొన్ని స్పంజికలు విపరీతమైన దుర్వాసనను విడుదలచేస్తాయి. హైడ్రావంటి జీవులలో విషపూరితమైన కుట్టు కణాలుంటాయి. ఈ కుట్టు కణాలు జీవులను శత్రువుల నుండి కాపాడటమే కాక ఆహార సంపాదనలోనూ తోడ్పడతాయి. మరి కదలిక? కొన్ని జీవులు తమ శరీరంలో ఉండే కండరాల సాయంతో కొద్ది దూరం చలించగలవు. సీ అనిమోన్ అనే జీవులు కదలికకు వేరొకరి సాయం తీసుకుంటాయి. సీఅనిమోన్ ఋషిపీత అనే జీవి నివసించే నత్తగుల్లపై తమ పీఠాన్ని అతికిస్తాయి. పీత సీఅనిమోన్ ప్రవాసానికి తోడ్పడుతుంది. సీఅని మోన్ తన కుట్టు కణాలతో ఋషి పీతను రక్షిస్తుంది. 'కలసి ఉంటే కలదు సుఖం' అన్నారు కదా!

చలనాంగాలు లేక ఒకే ప్రదేశానికి అతుక్కుని ఉండే సాధనాలు లేని జీవుల పరిస్థితి ఏమిటి? అవి నీటిపై తేలుతూ, ప్రవాహంతో పాటు కదలిపోతుంటాయి. ఇలా తేలుతూ ఉండే వాటినే ప్లవకాలు అంటారు. వీటిలో స్వయం పోషకాలైన వృక్ష ప్లవకాలు, పర పోషకాలైన జంతుప్లవకాలు రెండూ ఉంటాయి.

నీటిపై తేలుతూ పోయే సూక్ష్మజీవులే కదా అని వీటిని తక్కువగా అంచనావేయకూడదు. ఆహారపు గొలుసులో ప్రథమ స్థానంలో ఉండి జీవుల శక్తి అవసరాలు తీర్చటంలో ఇవి ప్రధాన పాత్ర వహిస్తాయి. వీటిలో ప్రథమ స్థానం బాక్టీరియా, ఆల్జీ మొదలైన వాటిది. ఒక్కోసారి ఇవి ఊహించలేనంత సంఖ్యలో ఉండి సముద్రపు నీటి రంగునే మార్చివేస్తాయి. ఉదాహరణకు ప్రోటోజోవాకు చెందిన 'గోనియెలాక్స్' అనే ప్లాజల్లేట్ జీవులు ఎక్కువ సంఖ్యలో గుమిగూడి సముద్రాన్ని ఎరుపు రంగులోకి మార్చివేస్తాయి. దీన్నే రెడ్ టైడ్ అంటారు. ఇవి అన్నీ కలసి విడుదలచేసే విషం సముద్ర జీవులను చంపేస్తుంది.

నాక్టల్యూకా, సిరేషియమ్ అనే జీవుల శరీరం నుండి విడుదలయే వెలుగు సముద్ర ఉపరితలాన్ని కాంతివంతం చేస్తుంది. జీవులు తమ శరీరం నుండి కాంతిని విడుదల చేయటాన్ని 'జీవసందీప్తి' అంటారు. (Bio-Luminiscence)

సీలెంటరేటా వర్గానికి చెందిన 'పోర్చుగీసు సైనికుడు' అని పిలువబడే పైసేలియా గాలితో నిండిన ఒక బుడగను కలిగి ఉంటుంది. ఈ బుడగ జీవి నీటిపై తేలటానికి తోడ్పడుతుంది. ఈ వర్గానికి చెందినవే 'లిటిల్ సెయిల్' అనే వేల్లిల్లా, పార్పిటా మొదలైనవి.

జీవితంలో కదలవలసిన అవసరమే లేని జీవులు చలనాంగాలను కోల్పోతాయి. పీతలపై బాహ్యపరాన్నా జీవిగా నివసించే 'సాక్యులైనా' అనే జీవి తన శరీరావయవాలన్నింటినీ కోల్పోతుంది. కేవలం ప్రత్యుత్పత్తి వ్యవస్థ మాత్రం అభివృద్ధి చెంది ఉంటుంది. అలాగే ఎసిడియా, సాల్పావంటి నిమ్నస్థాయి కార్డేట్లు స్థానబద్ధ జీవితం గడుపుతాయి. వీటిలో కూడా అవయవాలు క్షీణించటం లేదా నశించటం జరుగుతుంది.

గేలం చేపలలో స్త్రీ జీవిపై పురుష జీవి పరాన్నజీవిగా నివసిస్తుంది. పురుష జీవిలో కేవలం ప్రత్యుత్పత్తి అవయవాలు మాత్రం అభివృద్ధి చెంది ఉంటాయి. ఈ జీవులన్నింటిలోను డింభక దశలో వేగంగా చలించగల చలనావయవాలు కలిగిఉంటాయి. స్థానబద్ధ జీవులలో డింభక దశ కదలగలగటం వలన అన్ని జీవులూ ఒకేచోట గుమిగూడే పరిస్థితి తప్పిస్తుంది. పరాన్నజీవులకు క్రొత్త అతిథేయిని వెతుక్కోవటం తేలికవుతుంది.

కొంత అభివృద్ధి చెందిన జీవులలో

వానపాములు శరీరంలో ఉండే కండరాలు, లాకాలనే గట్టిగా ఉండే నిర్మాణాల సాయంతో చలిస్తుంది. నీరిస్ అనే వానపాము వర్గానికి చెందిన జీవిలో శరీరకుడ్యం ప్రక్కకు విస్తరించి పార్శ్వ పాదాలనే చలనాంగాలుగా మార్పు చెంది ఉంటాయి.

ఇదే వర్గానికి చెందిన జలగలలో అంటుబిళ్ళలు ఉండి అతిథేయి శరీరానికి అతుక్కోవటానికి సాయపడతాయి.

ఇక తేళ్ళు, పీతలు, సాలెపురుగులలో అతుకులు కలిగిన కాళ్ళు ఎనిమిదుంటాయి. కీటకాలలో మూడు జతల కాళ్ళు, రెండు జతల రెక్కలుంటాయి. మనం రోజూ చూసే చీమలలో రెక్కలు లేకపోయినా మగ, రాణి చీమలలో మాత్రం రెక్కలుంటాయి.

ఈ వర్గానికే చెందిన రొయ్యలు, ప్రింప్లలో కొన్ని కాళ్ళు తెడ్లుగా మార్పుచెందాయి.

నున్నటి తలంపై పాకటానికి వీలుగా ఈగ, బొద్దింక వంటి జీవులలో కాలి చివర గోళ్ళు వాటి మధ్య 'అరోలియం' అనే స్పాంజివంటి మెత్త ఉంటాయి. సుకుమారులుగా పేరుపొందిన సీతాకోక చిలుకలు కూడా కీటకాల వర్గానికి చెందినవే.

శతపాదులనే జెర్రులు, సహస్రపాదులనే రోకలిబండలలో సంఖ్యాపరంగా అన్ని కాళ్ళు లేకపోయినా ఎక్కువ సంఖ్యలో కాళ్ళుంటాయి. కాళ్ళజెర్రిని ఓనత్త అడిగిందట నువు నడిచేప్పుడు ఏకాలు తర్వాత ఏకాలు కదుపుతావు అని. ఆలోచన లోపడ్డ జెర్రి నడవటం మరచిపోయిందట. మరీ ఎక్కువ కాళ్ళున్నా చిక్కేమరి.

భూచర జీవులలో మొదటిసారిగ శరీరాన్ని నేలకు ఆనించకుండా నడిచినవి ఇంతకు ముందు చెప్పిన ఆర్థ్రోపడ జీవులు.

శరీరమంతా భూమిపై ఆనించి కదలటానికి ఎక్కువ శక్తి అవసరం. వేగం మందగిస్తుంది. ఆర్థ్రోపడ జీవులు ఈ ఇబ్బందిని అధిగమించాయి. అందువలననే ఇవి అత్యంత విజయవంతంగా జీవించగలుగుతున్నాయి.

నత్తల వర్గానికి చెందిన జీవులలో చలనాంగాలు రకరకాలుగా మార్పుచెంది ఉంటాయి. ఆక్టోపస్ అనే అష్టపాదిలో కాళ్ళు ఈదటానికి, నీటిని చిమ్మే 'సైఫన్' గా మార్పు చెంది ఉంటాయి. ఆక్టోపస్ జీవికాళ్ళపై చూషకాలుండి ఆధారాన్ని ఆహారాన్ని పట్టుకోవటానికి సాయపడతాయి.

నత్తులలో ఆధారంపై జారిపోవటానికి వీలుగాను, ఆల్చిప్పలలో ఇసుకనేలలో కదలటానికి వీలుగా గొడ్డలి ఆకారంలోను, ఏనుగుదంతం కర్పరం ఉండే జీవులలో బొరియలు చేయటానికి వీలుగాను చలగాలు మార్పుచెంది ఉంటాయి.

నక్షత్రపు చేప, సముద్రపు దోసకాయ, సాండ్ డాలర్స్ మొదలైన వాటిలో నాళికా పాదాలనే అత్యంత సున్నితమైన నిర్మాణాలు జీవి నడకకు, ఆహారం సంపాదించుకోవటానికి, శ్వాసక్రియకు ఉపయోగపడతాయి.

ఉన్నతస్థాయికి చెందిన కార్డేటా జీవులలో చలనాంగాలు వాజాలు, కాళ్ళు, రెక్కలకే పరిమితమైనప్పటికీ, అవసరానుగుణ్యంగా మార్పుచెంది ఉంటాయి. జీవపరిణామ శాస్త్రవేత్తలు దీనిని 'ఉపయుక్త వికీరణము' అని వర్ణిస్తారు.

నీటిలో నివసించే జీవుల శరీరము కదురు ఆకారంలో ఉండి తేలికగా చలించటానికి తోడ్పడుతుంది.

చేపలలో వాజాలనే రెక్కలు చలనాంగాలు. 'ఎభినిస్' అనే చేపలో ఒక వాజం అంటుబిళ్ళగా మార్పుచెందింది. ఈ అంటుబిళ్ళ (Sucker) సాయంతో పెద్ద చేపల ఉదరభాగంలో అంటుకుని శరీరశ్రమ లేకుండా మహాసముద్రాలలో ప్రయాణిస్తుంది.

సముద్ర అగాధాలలో నివసించే 'బెంథోసిరాస్' అనే చేప వీజాలు చాలా పొడవుగా ఉండి చివరలు 'జ్ఞానగుళికలు' ఉంటాయి. వీటి సాయంతో చీకటిలో స్పర్శ ద్వారా పరిసరాలను గుర్తిస్తుంది.

'ఎక్స్ సీటస్' అనే చేపలో ఈ వాజాలు పెద్దగా ఉండి రెక్కల మాదిరిగా మార్పుచెందాయి. వీటిసాయంతో అవి గాలిలో తేలుతూ (Gliding) ఎక్కువ దూరాలు దూకుతాయి.

ఇలాంటివే ఎగిరే పాము, ఎగిరే ఉడుత, ఎగిరే తొండ మొదలైనవి. ప్రపంచంలో కీటకాలు, పక్షులు, క్షీరదాలలో గబ్బిలము మినహా నిజంగా ఎగరగలిగినవి లేవు.

ఎగిరే పాములో ఒక చెట్టు నుండి మరొక చెట్టు పైకి దుమికే సమయంలో ప్రక్కటెముకలు ప్రక్కలకుసాగి శరీరం పలుచగా మారుతుంది.

అదే 'డ్రాకో' అనే ఎగిరే తొండలో చర్మం ప్రక్కకుసాగి ప్రక్కటెముకలతో బలపడి ఉంటుంది. దీనిసాయంతో ఒక చెట్టు నుండి మరో చెట్టుపైకి ఇది దూకుతుంది.

కప్పవంటి ఉభయచరాలలో వెనుక కాళ్ళ వేళ్ళ మధ్య చర్మం ఉండి ఈదటానికి అనుకూలంగా ఉంటుంది. నేల మీద బలంగా ఉండే వెనుక కాళ్ళ సాయంతో గెంతుతుంది.

తాబేళ్ళలో కాళ్ళు తెడ్లుగా మార్పుచెందినా, వ్రేళ్ళ చివర నఖాలుంటాయి. తొండలు, రాకాసి బల్లులలో కాళ్ళే ప్రధాన చలనావయవాలు. గోడ మీది బల్లి కాళ్ళ క్రింద అరలుగా ఉండే నిర్మాణాలు అంటుబిళ్ళలాగా పనిచేసి ఆధారానికి అంటుకుని ఉండటంలో తోడ్పడతాయి. ఆహారాన్ని పట్టుకోవటానికి, నేలలో బొరియలు చేయటానికి వీలుగా, జీవులలో నఖాలు ఏర్పడ్డాయి.

అయితే పాములలో మాత్రం చలనాంగాలు లోపించాయి. రొమ్ముతో నడుస్తుంది అని సంస్కృతంలో దీన్ని 'ఉరగము' అన్నారు. పాములు పాలుసులు, ప్రక్కటెముకలు కండరాల సాయంతో చలిస్తాయి. గాలిలో తేలటానికి అనువైన శరీరం ఈకలు కలిగిన ఏకైక జీవులు పక్షులు. శరీరం బరువు తగ్గటానికి పక్షుల ఎముకలలోగాలి ఉంటుంది. శరీరం గాలి నిరోధం తగ్గే విధంగా ధారా రేఖితంగా ఉంటుంది. (Stream lined).

అయితే అన్ని పక్షులలోను రెక్కలు ఎగరటానికి ఉపయోగపడవు. పక్షులలో అతిపెద్దవైన నిప్పుకోళ్ళు, పెంగ్వెన్లు, కివీలు, మొదలైనవి ఎగరలేవు. నిప్పుకోళ్ళు బలమైన కాళ్ళతో గంటకు 40 కిలోమీటర్ల వేగంతో పరిగెత్తగలుగుతాయి. వీటి కాళ్ళలోని గోళ్ళు బలంగా ఉండి శత్రువుపై దాడిచేయటానికి పనికివస్తాయి.

పెంగ్వెన్ పక్షులలో ఈకలు చిన్న పాలుసులుగా మారి ఉంటాయి. ఇవి రెక్కలతో సముద్రంలో ఈడుతాయి. ఎగిరే పక్షుల శరీరం పెద్దదయ్యేకొద్దీ రెక్కలుపెద్దవిగా ఉండి కేవలం గాలివాలును బట్టి రెక్కలు ఆడించకుండా గాలిలో తేలుతుంటాయి. గ్రద్దలు మొదలైన పక్షులు రెక్కలు సాచి తేలటం మనం చూస్తూనే ఉంటాము. అదే పిచ్చుకలు కాకులవంటి పక్షులు రెక్కలు ఆడించక పోతే క్రిందపడిపోతాయి. అవిచాలా కొద్దిదూరం మాత్రమే రెక్కలు సాచి ఎగురగలవు.

పరుగెత్తే గుడ్డాలు, చెట్లక్కే కోతులు, బొరియలు చేసే ఎలుకలు, పుట్టలు త్రవ్వి చీమలనుతినే ఏంట్ ఈటర్స్, ఈదే తిమింగలాలు, డాల్ఫిన్లు, ఎగిరే గబ్బిలాలు ఇన్ని రకాల చలనావయవాలు కనిపిస్తాయి క్షీరదాల్లో.

గుడ్డాలలో మధ్యవేలు మినహా మిగతా వీళ్ళన్నీ కలసిపోయి ఉంటాయి. మధ్యవేలు గిట్టగా మార్పుచెంది ఉంటుంది.

తిమింగలాలలో వెనుక కాళ్ళు క్షీణించి ముందు కాళ్ళు తెడ్లుగా మార్పుచెందాయి.

గబ్బిలాలలో ముందు కాళ్ళ ఎముకలు బాగా సాగి వాటి మధ్య చర్మం ఎగరటానికి అనువుగా తయారౌతుంది.

నాలుగు కాళ్ళే కాక తోక కూడా ఆధారాన్ని పట్టుకోవటానికి (పరిగ్రాహి) తోడ్పడుతుంది కోతిలో. కోతే కాక ఊసరవెల్లి కొండచిలువలో కూడా తోక ఈ పరిగ్రాహి తోక ఉంటుంది.

వ్యతిరేకించే ఒక్కడే ప్రపంచాన్ని అభివృద్ధి పథంలోకి నడిపిస్తాడు. నేను చెప్పేది మనుషుల గురించికాదు. మనిషి చేతి వ్రేళ్ళ గురించి. చేతి నాలుగు వ్రేళ్ళు ఒకవైపు కదిలితే బొటనవేలు వాటికి వ్యతిరేక దిశలో కదులుతుంది గమనించారా? ఈ ఒక్క వేలు లేకపోతే మనం చాలా పనులు చేయలేం.

మానవుని మేధస్సుకు బొటనవేలు తోడయి మానవ జీవన వికాసానికి తోడ్పడిందనటంలో అతిశయోక్తిలేదు.

క్షీరదం కాని జీవుల్లో ఊసరవెల్లిలో మాత్రమే ఈ రకమైన వేళ్ళుంటాయి.

కీళ్ళున్న కాళ్ళుగల జీవులు, రెండు కాళ్ళ మనిషి నాలుగు కాళ్ళ పశువు, ఆరు కాళ్ళ కీటకం, ఎనిమిది కాళ్ళ సాలీడు, అష్టపాది - వందకాళ్ళ జెర్రి, వేయికాళ్ళ రోకలిబండ, తోకతో కొమ్మను పట్టుకుని వ్రేలాడే కొండచిలువలు, కోతులు - ఎన్నిరకాలు!

నడిచినా, పరిగెత్తినా, పాకినా,

దూకినా, జారినా, ఎగిరినా,

ఆహారం కోసం, అక్కర కోసం, రక్షణ కోసం.

మానవుడు ఎన్నిరకాల వాహనాలు తయారు చేసినా, స్వంత కాళ్ళకంటే కదలికకు మరో సుఖమైన, నమ్మకమైన సాధనం మరొకటి లేదు. స్వంతకాళ్ళపై నిలబడే అందరూ ఒప్పుకునే సత్యం ఇది. ఏమంటారు?

(ఆకాశవాణి అనంతపురం కేంద్రం ద్వారా ప్రసారం)

అమరుడు - రాజా రవివర్మ

- కాండ్రేగుల నాగేశ్వరరావు

రాజా రవివర్మ అంటే చాలు. ముందు, వెనుక ఏవిశేషణము అవసరములేదు. నేత్రానందం కలిగించే సూర్యప్రభ లాంటి చిత్రాల సృష్టికర్తని భారతీయ పౌరాణిక పాత్రలను అద్భుతమైన మానవ సౌందర్యంలోనికి పరకాయ ప్రవేశం గావించిన మొట్టమొదటి చిత్రకళా రచయిత. తన కుంచెతో అమరులకు అమరత్వం ప్రసాదించిన రవివర్మ నేటికీ సరిగ్గా నూరు సంవత్సరాల క్రితం, అక్టోబరు 2, 1906 సంవత్సరంలో మర్త్యలోకాన్ని విడచి అమర లోకానికి తరలిపోయాడు.

కేరళ రాష్ట్రంలోని తిరువనంతపురానికి 24 మైళ్ళ దూరంలో కిలమానూర్ అనే చిన్న పల్లె ఉంది. తిరువనంతపురాన్ని పాలించిన శ్రీరాజా మార్తాండవర్మ ఒక యుద్ధంలో తన ప్రాణాలకు అడ్డుగా నిలచి ప్రాణాలు కోల్పోయిన ఒక వీరునికి కృతజ్ఞతగా కిలమానూర్ అనబడే 17 చదరపు మైళ్ళ విస్తీర్ణం గల గ్రామాన్ని ఆ వీరుని వారసులకు భరణంగా ఇచ్చాడు. ఆ కుటుంబంలో ఏప్రిల్ మాసం 1848 వ సంవత్సరంలో రవివర్మ జన్మించాడు. చిన్నతనం నుంచీ చిత్రకళపై మక్కువ పెంచుకున్నాడు. రవివర్మ చిన్నాయినయిన రాజా రవివర్మ (ఆయన పేరుకూడా అదే) తిరువనంతపురం రాజాస్థానములో పని చేస్తున్న అలగిరి నాయుడువద్ద, తంజావూరు చిత్తరువులు వేయటం నేర్చుకున్నాడు. అదే విధంగా ఈ రవివర్మ, ఆ రవివర్మకు చిత్రకళలోని మర్మాలను నేర్పుతూ, ఆనాటి తిరువనంతపురం మహా రాజైన శ్రీ ఆళయం తిరునాళ్ వద్దకు 14 సం॥ల వయస్సుగల రవివర్మను తోడ్కొనిపోయి అతని చిత్రకళా ప్రాభవం గురించి వివరించారు. రాజ తిరునాళ్ గొప్ప కళాత్మక హృదయుడు. అతన ఆస్థానంలో చిత్రకారునిగా పనిజేస్తున్న రామస్వామినాయునికి రవివర్మకు చిత్రలేఖనంలో తరిపేదు ఇవ్వవలసినదిగా కోరాడు. అయితే సూక్ష్మగ్రాహయిన రవివర్మ ప్రతిభను గుర్తించిన రామస్వామి నాయకుడు త్వరలోనే అతను తనను మించిపోతాడని భావించి, అయిష్టంగా చెప్పి చెప్పనట్లుగా విద్య నేర్పించాడు. ఇంతలో డచ్ దేశస్థుడయిన థియెడర్ జెన్సన్ అనే ఒక భిత్తి చిత్రకారుడు భారత దేశపు వైస్రాయి ప్రాపుతో తిరువనంతపురం ఆస్థాన చిత్రకారుడయినాడు. కొందరు చరిత్రకారులు భావించినట్లు జెన్సన్ రవివర్మకు చిత్రకళ మెళుకవలేమీ తెల్పలేదు. అతనికి పాశ్చాత్య చిత్రకళా రీతులు నేర్పడానికి విముఖత చూపించాడు. అయితే రాజమాట కాదనలేక తాను చిత్రం గీస్తున్నపుడు, ప్రక్కన వుండి చూడడానికి మాత్రమే రవివర్మకు అనుమతిచ్చాడు. ఆధునిక ఏకలవ్యునిలా రవివర్మ చిత్రకళా ప్రావీణ్యమంతా చూచి నేర్చుకున్నదే. స్వయం కృషితో సాధించినదే. మహారాజా తనవద్ద నున్న ఇటలీదేశపు వర్ణచిత్రాల నకళ్ళును రవివర్మకు చూపుతూ అతనిని ప్రోత్సహించాడు.

1865 వ సంవత్సరంలో తిరువనంతపురం మహారాణయిన లక్ష్మీభాయి సోదరితో రవివర్మ వివాహం జరగటంతో అతను రాజాకు మరింత దగ్గరయినాడు. ఆ రాజా ప్రోత్సాహంతో 1873 వ సంవత్సరంలో మద్రాసులో జరిగిన చిత్రకళా ప్రదర్శనలో పాల్గొని ప్రథమ బహుమతిగా బంగారు పతకాన్నందు కున్నాడు. ఆ చిత్రం 'తలలో పూలను సింగారించుకోన్న నాయరు యువతి'. ఆ చిత్ర ప్రదర్శనకు ముఖ్య అతిథిగా వచ్చిన మద్రాసు గవర్నరయిన డ్యూక్ ఆఫ్ బకింగ్ హామ్ రవివర్మను ప్రోత్సహించటమే కాక స్వయంగా తన చిత్రం గీయమని కోరాడు. పూర్తయిన ఆ చిత్రంచూసి డ్యూక్: 'ఇదే చిత్రానికి గాను ఒక యూరోపియన్ చిత్రకారుడు పద్దెనిమిదిసార్లు నన్ను కూర్చోబెట్టారు. అంతకంటే తక్కువ సమయంలోనే అంతకంటే గొప్పగా నామూర్తిమత్వాన్ని రవివర్మ గొప్పగా చిత్రించాడనిపొగిడాడు. ఆ

కాండ్రేగుల నాగేశ్వరరావు, హైదరాబాదు, కళా సాహిత్యాలు అభిమాన విషయాలు.

సమయంలో ఎందరో యూరోపియన్ చిత్రకారులు ఆ సభలో వున్నారు. అదే సమయంలో మద్రాసులో అతను వేసిన చిత్రం వియన్నాకు పంపబడి అక్కడ కూడా ఒక మెడల్ బహుమతిగా పొందింది.

బ్రిటీష్ సామ్రాజ్యపు ప్రిన్స్ ఆఫ్ వేల్సు గానున్న జార్జి V. భారతదేశం సందర్శించినపుడు, తిరువనంతపురం మహారాజు ఆయనకు “దోమతెరలో నున్నస్త్రీ” అన్న మకుటంతో ఒక చిత్రాన్ని బహూకరించాడు. ఆ చిత్రం ఆనాటి నుంచి ఈనాటి వరకూ బకింగ్ హామ్ రాజమహల్ లో ఉంది. ఆ చిత్రం ద్వారా భారత దేశం ఆవల గుర్తింపబడిన మొదటి చిత్రకారునిగా రవివర్మపేరు చరిత్రలో నమోదు కాబడింది. 1893 వ సంవత్సరంలో చికాగోలో జరిగిన చిత్ర ప్రదర్శనకు రవివర్మ మొత్తం 10 తైలవర్ణచిత్రాలు పంపితే, అవన్నీ ప్రదర్శనకు ఎంపికై అతనికి రెండు మెడల్స్ కూడా తెచ్చిపెట్టాయి. ఆనాటి చిత్రకళా ప్రపంచంలో విదేశాలలో ఇంతపేరు తెచ్చుకొన్న భారతీయ కళాకారుడు మరొకడులేడు. 1880లో జరిగిన పూనా చిత్రకళా ప్రదర్శన నాటికే రవివర్మ పేరు దేశంలో ఇంటింటా మార్మోగేది. అతని చిత్రాలను చూడడానికి ప్రజలేకాదు జాతీయ నాయకుడైన గోఖలే లాంటివాళ్ళు కూడా అత్యంత ఆసక్తిగా చూపించారు. ‘నీ చిత్రాలద్వారా భారతీయులందరినీ ఏక త్రాటిపైకి తీసుకు వచ్చానని’ గోఖలే కితాబిచ్చాడు. ఆనాటి సంస్థానాధీశులలో ముఖ్యంగా బరోడాకు చెందిన సావాజీ రావు గైక్వాడ్, మైసూరు రాజు వారిలో ముఖ్యుడు శ్రీకృష్ణరాజవాడ యార్, రాజస్థాన్ మేవార్ వంశస్థుడయిన ఫతేసింగ్ అతన్ని ఆదరించారు. అతన్ని ఒక వృత్తిపరమయిన చిత్రకారునిగా కాక ఒక మహారాజులా గౌరవించారు. నిజానికి 1870 నుండి 1880 వరకూ ఒక పూర్తి దశకం ఇంచుమించుగా బరోడాలోనే జీవించాడు రవివర్మ. బరోడాలోని లక్ష్మీవిలాస్ లోనే ఇవి సుమారు 40 వరకూ వున్నవి. అయితే ఇవి మహారాజు కుటుంబీకుల ఆధీనంలోనే ఈ రోజుకూ వున్నాయి. 1998 వ సంవత్సరంలో మొదటిసారిగా ఈ చిత్రాలను చూడడానికి ప్రజలను అనుమతించారు. అతని చిత్రాలలో ఉత్కృష్టమైనవిగా భావింప బడుతున్న గజలక్ష్మీ సరస్వతి చిత్రాలు అందులోనివే.

1880 నాటికి అతని చిత్రాలకోసం అనేక మంది రాజులు, సంస్థానాధీశులు ఏళ్ళ తరబడి ఎదురు చూడవలసి వచ్చేది. ఈ పరిస్థితిని తెలుసుకున్న రవివర్మ మిత్రుడు, బరోడా మహారాజు దివాను అయిన సర్ రాజా మాధవరావు రవివర్మకు “నీ స్నేహితులెందరో నీవు వేసే చిత్రాలను కొనుగోలు చేయాలని ఉబలాట పడుతున్నారు వీరందరినీ తృప్తిపరచటం నీకు సాధ్యంకాదు. దేవుడు నీకు రెండు చేతులు మాత్రమే ఇచ్చాడు. ముఖ్యంగా నీ పౌరాణిక చిత్రాల కోసం ఎంతోమంది ఎదురుచూస్తున్నారు. కాబట్టి, నీవు నీచిత్రాలలో కొన్నిటిని ఎంపిక చేసి, యూరోప్ దేశాలకు పంపి, వాటికి నకళ్ళు ముద్రించు. దీనివల్ల నీ చిత్రకళ ఎందరికో చేరువ వుతుంద”ని ఉత్తరం వ్రాసాడు.

ఈసలహా నచ్చిన రవివర్మ తన చిత్రాలను, తానే ముద్రించుకోవటం సబబు అని తలచి జర్మనీ నుంచి ఒక ఖరీదయిన అచ్చయంత్రాన్నికొని, జర్మనీనుండే వృత్తిపనివారలను తీసుకొనివచ్చి బొంబాయిలో దానిని స్థాపించి ముద్రణ ప్రారంభించాడు. ఈ పద్ధతి ద్వారా సామాన్య ప్రజా బాహుళ్యంలోకి అతని చిత్రాలు వెళ్ళాయి. ఆకాలంలో ఈ ముద్రణ విధానాన్ని ‘ఓలిమెగ్రఫీ’ (oliography) అని పిలిచేవారు. ఈ ముద్రణలో అసలు రంగులలోనున్న అనేక ఛాయాభేదాలు లుప్తమయి కేవలం ప్రాథమిక రంగులు మాత్రమే మిగిలేవి. దానితో చిత్రంలోని సౌందర్యం సగానికి సగం క్షీణించేది. ఈ ప్రక్రియ వల్ల అతని అభిమానులతోపాటు విమర్శకులు కూడా ఎక్కువైనారు.

భారతీయ చిత్రకళారీతులను విశదీకరించి, ఆ ప్రాభవాన్ని పాశ్చాత్యుల కందజేసిన ఆనంద కుమారస్వామి, “భారతీయ ఇతిహాసాలలో కనిపించే రామణీయకత అతని చిత్రాలలో లేవు. ఇవి ఒక

చవుకబారు నాటక ప్రదర్శనలోని సన్నివేశాలుగా కృతుకంగా వుంటాయి. గౌరవప్రదమైన భావలాలిత్యం ఇతని చిత్రాల్లో మచ్చుకుగూడా కానరావు. భారతీయ ఇతిహాసం చదివిన ఏ పాశ్చాత్యుడైనా ఇటువంటి చిత్రాలు వేయగలడు. భారతీయత లోపించిన చిత్రాలివి" అని విమర్శించాడు. ఇంచుమించుగా ఇదే అభిప్రాయాన్ని మన తెలుగువాడయిన గురుజాడ అప్పారావు కూడా తెలిపాడు. ఆయన తాను చూసిన రవివర్మ చిత్రమయిన రాధామాధవ్ లో కావ్యలక్షణాలేమీ లేవన్నాడు. నిజానికి ఆనందకుమారస్వామి రవివర్మ వేసిన ఏచిత్రపు ఓరిజనల్ చూడలేదు. కేవలం ఓలిమెగ్రాఫ్ ముద్రణ పొందిన చిత్రాలను చూసి ఈ అభిప్రాయానికొచ్చాడు. అతను చూసిన రవివర్మ ఓరిజనల్ 'సుకేశి' అనబడ్డ చిత్రం, అందులో కేరళలోని ప్రకృతి సౌందర్యం అద్భుతంగా చిత్రించబడిందని ఆనందకుమారస్వామి అంగీకరించాడు. ఇక రవివర్మ వేసిన బృందావనంలో వెన్నెల వేళలో రాధామాధవ అన్న చిత్రంలోని వెన్నెల ఓలిమెగ్రాఫ్ లో స్థానబ్రంశం చెంది పట్టపగలయింది. ముద్రణకు వెళ్ళ బోయేముందు ఆనాటి రోజులలో ఆ చిత్రాన్ని ముద్రణ కనువైన రాతిఫలకంపై ట్రేస్ చేయబడ్డ ఆచిత్రాన్ని తిరిగి వేసేవారు. ఏన్నో చిత్రాలకు అతను చిత్రపు వెనుక వేసిన ప్రకృతి దృశ్యాలను తొలగించేవారు దీనితో అసలు చిత్రానికి నకులుకు పోలికే లేకుండా పోయేది. అంతేకాకుండా మొదట ముద్రించ బడిన చిత్రాల కన్నా తరువాత ముద్రించబడేవి చాలా హీనస్థాయిలో ఉండేవి. ఇవన్నీ ఆనాటి సాంకేతిక పరమైన పరిమితులు. వీటి ఆధారంగా చేసిన విమర్శలు నిర్దోతుకాలుగా భావించవలసివుంటుంది.

భారతీయ సంప్రదాయ ప్రాచీన చిత్రకళా వైభవాన్ని పునరుద్ధరించడానికి కంకణం కట్టుకొన్న 'హవేక్' అనే పాశ్చాత్య చిత్రకారుడు అసలు భారతీయ ఇతిహాస గాథలకు పాశ్చాత్య శైలిలో మూడవ అయితనం సాధించి మానవరూపంలో చిత్రించడం సరికాదని వక్కాణించాడు. అయితే కావ్యాత్మకంగా, తామరతూడులాంటి సన్నటి చేతులతో, సన్నజాజి పువ్వులాంటి చేతివేళ్ళతో వేయబడ్డ అభీంద్రనాథరాగూర్ వేసిన సరస్వతి, శివుడు, పార్వతిలాంటి చిత్రాలేవీ ప్రజాదరణ పొందలేదు. ఆ చిత్రాలలో ప్రజలు లాలిత్యాన్ని చూడగలిగారుగాని దైవత్వాన్ని చూడలేకపోయారు. రవివర్మ వేసిన చిత్రాలు ప్రజలు పటాలు కట్టుకొని పూజామందిరంలో పెట్టుకున్నారు. ఈనాటికీ వాటికి ఆదరణ తగ్గలేదు. ఆనాడు రవివర్మ కళను మెచ్చుకొని ప్రోత్సహించిన వారిలో విశ్వకవి రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ ముఖ్యుడు. రవివర్మ చిత్రకళను సమీక్షించ బోయేముందు ఆనాటి సామాజిక జీవనం సమకాలీన చిత్రకళస్థాయి పరిగణలోనికి తీసుకోవలసి వుంటుంది.

రవివర్మ జన్మించిన 1848వ సంవత్సరంలో 1856 వ సంవత్సరంలో వచ్చిన సిపాయిల తిరుగుబాటు అనంతరం ఈస్టిండియా కంపెనీ తొలగించబడి, కలకత్తా రాజధానిగా వలస రాజ్యం స్థాపించబడింది. కారన్ వాలీస్ జమిందారీ చట్టాన్ని తెచ్చాడు. రైలు, ఓడలు, తంలి, తపాల, అగ్గిపెట్టెలు, యంత్రసామగ్రి, ఫోటోగ్రఫీ, విద్యుద్దీకరణ, కోర్టులు, పోలీస్ స్టేషనులు, కలెక్టర్ కచేరీలు లాంటి ఒక కొత్త యుగంలోకి భారతదేశం ప్రవేశించింది. అన్ని విషయాలలోనూ పాశ్చాత్యులను అనుకరించటం (వేషం, భాష, తిండి, అభిరుచులు) అదే నవీన భావంగా, అభ్యుదయంగా భావించటం జరిగింది. దేశీయమయిన ప్రతి విషయాన్ని చిన్నచూపు చూస్తున్న రోజులవి. అప్పటికి చిత్రకళలో ప్రాంతీయ శైలులయిన మొఘలాయి, రాజపుట్, కాంగ్రా చిత్రాలు ఆదరణను కోల్పోయాయి. భారతీయ పౌరాణిక చిత్రాలు ఎక్కువగా కుడ్యచిత్రాలరూపంలో దేవాలయ ప్రాంగణంలో గోచరించేవి. వాటిలోని రూపాలు ఒకే ఆకృతిలో వుండేవి. ఉదాహరణకు రామ పట్టాభిషేకం ఘట్టం తీసుకుంటే లక్ష్మణ భరత, శత్రుఘ్న లందరూ ఒకే పాడుగుతో, ఒకేరకమైన కళ్ళు, ముక్కు, దుస్తులు, అలంకారాలతో ఒకవైపు తిరిగినట్లుగా వుండేవి. ఒక వ్యక్తికి మరొక వ్యక్తికి తేడా వుండేదికాదు. సిపాయిల తిరుగుబాటు అపజయంతో ఆత్మగౌరవం

కొరవడి దేశమంతా నిర్లిప్తత ఆవహించబడింది. రవివర్మ పాశ్చాత్య కాలానిక చిత్రకళతో ఉత్తేజితుడైనా ఆతను చిత్రించిన తీరులో, భారతీయత కనిపించేది. అవి సామ్రాజ్యవాదపు తొలిదినాలు. అధికారులయిన బ్రిటిష్ వారి ప్రాపకం కోసం చదువుకున్నావారు కూడా దేబిరిస్తున్న రోజులవి. ఆసమయంలో నవీనమైన ఒక పాశ్చాత్య మాధ్యమాన్ని స్వీకరించి దానిని భారతీయ అంతరంగంతో మిళితం చేసి అద్భుతమైన విజయాన్ని సాధించాడు రవివర్మ. అప్పటికి అదొక చారిత్రక అవసరం. పాశ్చాత్య చిత్రాలలో కనిపించే కండలు తిరిగిన శరీరాలుగల పురుషులెవరూ రవివర్మ చిత్రాలలో కనిపించరు. రవివర్మ స్త్రీ చిత్రాలపై కేరళకంటే మహారాష్ట్ర ప్రభావం ఎక్కువ. అతని స్త్రీ మూర్తులయిన దమయంతి, తారామతి, సైరంద్రీ మహారాష్ట్ర వనితల్లో తొమ్మిది గజాలచీరలను కచ్చపోసి కట్టుకున్నవారే. 1911 వ ప్రాంతంలో స్త్రీ పాత్రధారణలో ప్రముఖునిగా వెలిగిన 'బాలగంధర్వ' తన స్త్రీ పాత్రలకు రవివర్మ చిత్రాలే ప్రోత్సాహకాలని వానిలో కనిపించిన ముగ్ధమనోహర సౌందర్యాన్నే తాను అనుసరించానని చెప్పుకున్నాడు. 1885 వ సంవత్సరంలో హ్యూమ్ అనే ఐ.సి.ఎస్ అధికారి కాంగ్రేసు పార్టీనీ స్థాపించే వరకూ సామ్యవాదం దేశంలో ఒక చెదురుమదురు భావనే తప్ప ఘనీభవించిన ఉద్యమం కాదు. ప్రాంతీయ భావాలు నశించి భారతీయత అనే భావం ఆ తరువాతనే జనించింది. తనకు తరువాత వచ్చిన శైలి లో అతను చిత్రాలు వేయలేదనటం సబబుకాదు.

రవివర్మ 1906 లో మరణించినా అతని ఒరవడి కాలండర్ కళ రూపంలో 1960 వరకూ కొనసాగింది. రవివర్మ శిష్యులుగా అలనాటి చిత్రకారులలో ప్రముఖులలో దురంధర్, తాగూర్ సింగ్, జోషి, హల్లంకర్ లతో పాటు ఈనాటి హేమన్ మజందారు, బికిష్ బట్టాచార్య వ్యాసం కపూర్ లాంటి ఎందరిలోనో ఈ వారసత్వం ఈనాటికీ కొనసాగుతుంది. రవివర్మ కుటుంబ సభ్యులే తమ్ముడు రాజా రాజవర్మ, చెల్లెలు-మంగళభాయి, తమ్ముని కొడుకయిన కె.ఆర్. రవివర్మ (1967 వ సంవత్సరంలో 87 సం॥ వయస్సులో మరణించాడు) కొడుకయిన రామవర్మ రాజా అందరూ చిత్రకారులే. వీరిలో తమ్ముడయిన రాజరాజవర్మ రవివర్మకు చేదోడు వాదోడుగా వుంటూ, రవివర్మ చిత్రాలలో తన కుంచె కూడా కలిపేవాడు. రవివర్మ చిత్రాలలో ప్రశస్తి పొందిన చిత్రాలెన్నో వున్నాయి. వాటిలో గజలక్ష్మి సరస్వతి, దమయంతి-హంస, కృష్ణరాయభారం, రూక్మాంగద, జటాయువు వధ, ఇంద్రజిత్ విజయం, కృష్ణ బలరాములు తల్లిదండ్రులను కారాగారం నుండి విడిపించటం, ఊర్వశీపురూరవ, శకుంతల పత్రలేఖనం, కాలులో ముల్లును తీసుకుంటున్న శకుంతల, మేనక-విశ్వామిత్ర- అర్జునుడు-సుభద్ర, రాముని శివ ధనుర్భంగం, సముద్రునిపై కోపించిన రాముడు, హరిశ్చంద్ర-తారామతి మొ॥ లాంటి పౌరాణిక చిత్రాలేకాక, కవచధారయిన రాణాప్రతాప్, అశ్వరూడుడైన శివాజీ, శ్రీ ఆదిశంకరాచార్య నలుగురు శిష్యులతో లాంటి చారిత్రక వ్యక్తుల చిత్రాలు, గేలక్సీ ఆఫ్ మ్యూజీషియన్స్ పేదరికం, కాదంబరి లాంటి సమకాలీన జీవన చిత్రణలు ఎక్కువ ప్రశస్తిని పొందాయి. అంజనీబాయి మాల్పీకర్ అనే మహారాష్ట్రయువతి అతని లక్ష్మి చిత్రానికి మోడల్ గా పనిచేసింది.

-ఆనాటి రవివర్మ వేసిన పార్మీ, మరాఠీ నాటకాల నేపథ్యతెరలు, తరువాత కాలంలో వచ్చిన సినిమా సెట్టింగులకు కావలసిన ముడిసరుకయింది. (ప్రఖ్యాత చిత్రకారులయిన హెబ్బర్, శక్తి బర్మన్ లాంటి ఎందరో చిత్రకారులకు బాల్యపు ప్రేరణ రవివర్మ చిత్రాలే. 1904లో తమ్ముని మరణం అతన్ని కృంగదీసింది. అతను చనిపోవడానికి ఒకనెల ముందు కింగ్ జార్జి కోరికపై వేసిన చిత్రం గజములఖద్దా (అడవి ఏనుగులను బంధించేపద్ధతి ఒక వారం రోజుల ముందు వేసిన చిత్రం కాదంబరి. రవివర్మ 1906లో భౌతికంగా మరణించినా హిందూ పౌరాణిక సాంప్రదాయం నిలిచి వున్నంత వరకూ అతను చిరంజీవే. (ఈ నెల 'మిసిమి' నాలుగు అట్టలపై చిత్రాలు వీరివే)

సాహిత్య విమర్శకుడుగా జి.వి. కృష్ణరావు

డా॥ యు.ఎ. నరసింహమూరి

గత సంచిక తరువాయి

గాన మాత్యర్య కథ మణికంధరుని ద్వారకా ప్రవేశానికి, కలభాషిణిని కలుసుకోవడానికి తరువాత కథ కూర్చుకోవడానికి అవసరమయింది. అది లేకపోతే ద్వారకా నగరంలోని ఆనంద డోలా విహార కల్పనానికి ఇంకొక రమ్యమైన కల్పన కుదరదు. గానమాత్యర్య కథకు సైతం విష్ణుసేవా పారమ్యమే లక్ష్యం. పుణ్యవస్తు వర్ణన కోసమే సూరన మణికంధరునిచే రామాయణ కథను సంక్షిప్తముగ గానం చేయించాడు. మణికంధరుడు ఏ కోరికాలేకుండా హరిని గూర్చి తపస్సు చేసాడు. మణికంధరుడు అనంత పద్మనాభుని సన్నిధిలో పరమవైష్ణవుల బోధతో “తన ప్రాధి కొలది పరమపదనాదుబొగడు” (4-36) తన కవిత్వధారలోని ఔచిత్యాన్ని పరీక్షించుకొనడానికి కాశ్మీరానికి వెళ్ళాడు. అక్కడ సుగాత్రీ శాలినుల పవిత్ర కథను విన్నాడు. ఆ తరువాత కోరికలను వదిలి విష్ణువును గూర్చి తపస్సు చేస్తూ, తపోభంగం కారణంగా శాపగ్రస్తుడై భృగుపాతానికి సంసిద్ధుడైన సమయంలో శల్యాసురుణ్ణి చంపి మరుజన్మలో సద్యోయౌవనంతో కళాపూర్ణుడయ్యాడు. కళాపూర్ణుడు ప్రథమాగమాది కవులను ఆదరించాడు. అక్కడ నుండి కావ్యంలో ప్రబంధోచితాలైన వర్ణనలెన్నో కళాపూర్ణుడు తన ప్రధాన లక్ష్యాన్ని చేరుకోవడానికి అవరోధాలుగా పరిణమించాయి. అతడు తిరిగి మధురలాలసతో ఏకాంతంలో కూర్చొని ఉన్న సమయంలో “ఆది జన్మమున.... రమావిష్ణు సంవాదన కథ తానొనర్చుట మదిలోన దలఁచుకొనియెను” (8-208) అది తొలి జన్మమంతా తాను కష్టపడి రాసిన కావ్యం. దానిని తిరిగి వినడం ఎలా? అందుకే మణిహార ప్రభావంతో ఆ కథను గ్రహించి తనకు తెలియజేయమని మధురలాలసను కోరాడు. ఆమె “దేవరమది కెప్పుడెయ్యది ప్రియంబదియ చేయుట నాకునుం బరమ ప్రేమాస్పదం” బని (8-217) లక్ష్మీనారాయణ సంవాద కథను వినిపించింది. అంతటితో కళాపూర్ణోదయం పరిసమాప్తమయింది. మణికంధరుడు రెండు జన్మల నుండి కొనసాగించిన తత్త్వాన్వేషణమే లక్ష్మీనారాయణ సంవాదంగా రూపొందింది. కథ ప్రారంభం నుండి నిరంతరాయంగా దాని కభిముఖంగానే తన గమనాన్ని కొనసాగించింది. ఇలాంటి ప్రధానమైన అంశాన్ని ప్రధాన కథాంశంలో అతకదని చెప్పడం అవిచార మూలకము.

యోగవిద్యను గూర్చిన ప్రసంగం అలఘువ్రతునికి మధురలాలస అద్భుతశక్తుల మీద నమ్మకం కుదరడానికి విస్తరించాడని డా॥ కృష్ణరావు సమర్థించారు.⁹ అంతేకాక ఆలంకారిక శేఖరుడైన సూరనకు కావ్యసౌందర్యావరణంలోని వ్యక్తులు అధిగమించరాని తమ ప్రపంచపు నియమాలను గుర్తెరిగి ప్రవర్తించాలనే విషయం తెలుసునని, అలా కాక పోతే ఆ పాత్రలు తమ ప్రపంచావరణము నుండి బహిష్కరింపబడగలవనే విషయం కూడా తెలుసునని అన్నారు. సూరనకు అలంకార శాస్త్రం క్షుణ్ణంగా తెలిసిన విషయం నిజమే, కానీ తెలిసిన విషయాల నన్నింటినీ తు.చ. తప్పకుండా ఆచరించగలగడం అన్ని వేళలా సాధ్యం కాకపోవచ్చును. ఎంతటి వాడికైనా ఒక ప్రలోభముండక తప్పదు. యోగవిద్యా విషయంలో కూడా సూరన సుగాత్రీ పుట్టుకకు పూర్వం నుండి ఒక పథకం వేసాడు. దానిని కూడా

డా॥ యు.ఎ. నరసింహమూర్తి మహారాజా కళాశాలలో తెలుగు శాఖాధ్యక్షునిగా

పదవీ విరమణ చేశారు, విజయనగరం.

ఇతర విషయాలతో సమాంతరంగా నిర్వహించాలనే కోరిక సూరనకు ఉన్న కారణంగా స్వభావసిద్ధుడు దత్తాత్రేయుని కృపచేత యోగవిద్యా రహస్యాన్ని తెలుసుకొన్నాడని కథను వెనక్కు నడిపించాడు. అయినా ఆవిషయం మిగతా విషయాలలా తగిన రీతిగా పొందు పడలేదు. యోగ మొక శాస్త్రము. ఆకాలంలో కవికి సర్వజ్ఞత ఉండాలని భావించేవారు. కాని యోగాది శాస్త్రవిషయాలను వివరించే సందర్భంలో కవి కావ్యవరణంలో నుంచి శాస్త్రావరణంలోకి ప్రయాణించడం జౌచిత్య సమ్మతం కాదు. మణికంధరుని తీర్థయాత్రా వర్ణనం సుదీర్ఘంగా ఉన్నా అది శాస్త్రవిషయం కాదు. అది లేకపోతే కావ్యంలోని ప్రధానలక్ష్యాలలో ఒకదానికి దెబ్బ తగులుతుంది. యోగవిద్యా వర్ణనాన్ని సమర్థించడానికి అంతటి గాఢమైన ఉపపత్తి కనబడదు. అలఘువ్రతుడు సందేహమందేహుడై యోగవిద్యను గూర్చి చెప్పమని మధురలాలసను “కేల్మోగిచి” అడుగడు. అలాంటి ద్వంద్వ ప్రవృత్తి ఆపాత్ర నైజం కాదు. సూరన పాత్ర నైజానికి విరుద్ధమైన పదబంధాన్ని కూర్చాడనడం కంటే పాండిత్య ప్రకర్షకు లోబడి యోగవిద్యా వర్ణనాన్ని విస్తరించాడనడమే సముచితంగా ఉంటుంది.

కళాపూర్ణోదయం అనే పేరు కళల పరిపూర్ణ వికసనము లేదా పరిపూర్ణ జ్ఞానోదయము అనే అర్థాన్ని స్ఫురింపజేస్తోందని టేకుమళ్ళ అచ్యుతరావు అన్నారు.¹⁰ వారు Spenser మహాకవి రచించిన Fairy Queen అనే కావ్యంలో రెండు అంతర్లీనార్థాలున్నాయని, సూరన కళాపూర్ణోదయంలో మూడు అంతర్లీనార్థాలను నిర్వహించి అంతకు మించిన వాడయాడని చెప్పారు.¹¹ ఆమూడింటిలో ఒక అర్థము వేదాంత పరమైనది, రెండవది చారిత్రకమైనది, మూడవది శృంగార పరమైనదని వారు వివరించారు. కళాపూర్ణోదయం అనే పేరు షోడశ కళాపూర్ణుడైన చంద్రుని సమస్తాంగముల సమైక్యసమ్మేళన పరిపుష్టమైనది, కళలకు సంబంధించిన విషయంతో నిండినదనే అర్థాలను స్ఫురింపజేస్తున్నా అందులో ప్రత్యేకంగా ఒక అంతర్లీనార్థమంటూ ఏదీలేదని డాక్టర్ జి.వి. కృష్ణరావు వివరించారు.¹² అచ్యుతరావు ప్రతిపాదించిన మూడు అంతర్లీనార్థాలను వారు ఈక్రింది కారణాలను చూపిస్తూ పరాస్తం చేశారు.

- 1) ప్రశ్నోపనిషత్తు ఎన్నడూ కళాపూర్ణోపనిషత్తుని వ్యవహరింపబడలేదు.
- 2) ప్రశ్నోపనిషత్తే కథకు మూలమైతే కవి భౌతిక జగత్తు యొక్క ఆవిర్భావాన్ని, ఆత్మ యొక్క మూర్తిమత్వాన్ని తన కావ్యము ద్వారా సూచించి ఉండేవాడు.
- 3) ఒక కావ్యంలో అంతర్లీనార్థం ఉందని అంగీకరిస్తే ఆకావ్యంలో ఐక్యానికి భంగం కలిగిందని అంగీకరించినట్లే అవుతుంది.
- 4) అంతర్లీనార్థాన్ని నిర్వహించడమనే భావన భారతీయులకు పూర్తిగా విదేశీయమైనది కాబట్టి కళాపూర్ణోదయంలో అంతర్లీనార్థం లేదు.¹³

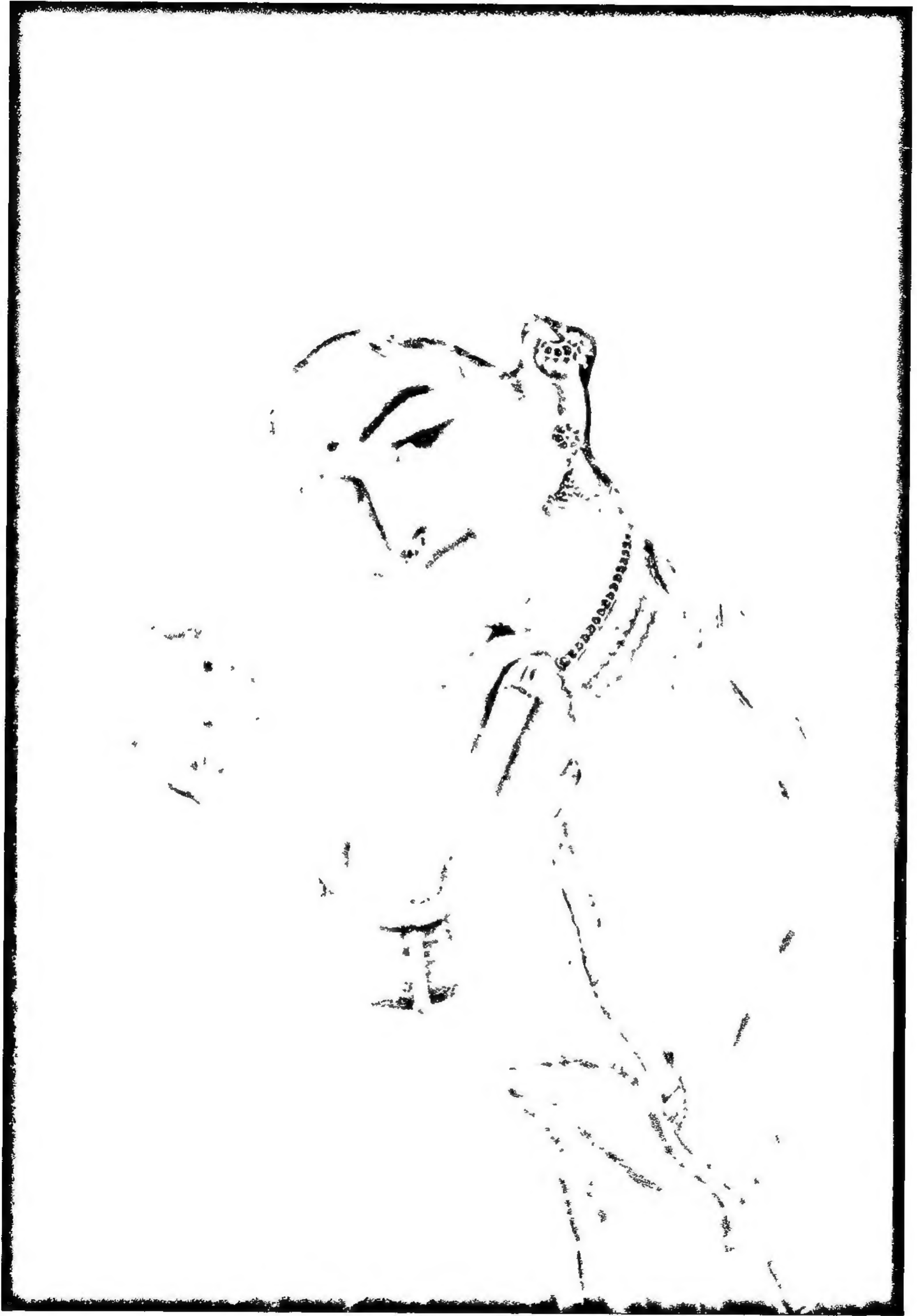
అచ్యుతరావు ప్రతిపాదించిన వేదాంత, చారిత్రక, శృంగార పరమైన అర్థత్రయ నిర్వహణమనే వాదాన్ని సోపపత్తికంగా కాదనడంలో కృష్ణరావు సఫలీకృతులయ్యారు. కానీ కావ్యంలో అంతర్లీనార్థమే పాసగదనే వారిమాట ధ్వని సంప్రదాయ విరుద్ధమైనది. తెలుగు కావ్యాల కది కొత్తపోకడ కావచ్చును. కానీ అత్యపూర్వ సంవిధాన వైచిత్రీ మహనీయుడైన సూరన ప్రతిభా చాక్షుష ధీధితకది యొక కొత్త వెలుగుకాదు. అతడు బుద్ధి పూర్వకంగానే తన కావ్యంలో తనదైన ఒక ఆకాంక్షను స్ఫూర్తిమంతం

చేసాడు. "...The central idea of the Kalapurnodayam is the complete emergence of art" అనే కృష్ణరావు తీర్మానం సరియైనదే.¹⁴ సాంఘిక, రాజకీయ, నైతిక, సౌందర్య భావనా సంబంధమైన కళల పరిపూర్ణ వికాసాన్ని తన కావ్యంలో ప్రతిఫలింప జేయడం సూరన లక్ష్యమని వారు తెలియజేసారు.¹⁵ అది సూరన మహావాక్యతాత్పర్యము కావచ్చును. అయినా కళలలో ప్రసిద్ధములు, సర్వజన హృదయంగమాలు అయిన సంగీత సాహిత్యాల పరిపూర్ణ వికాసాన్ని ప్రదర్శించడం కళాపూర్ణోదయ కల్పనలో సూరన ఆకాంక్షగా కనిపిస్తోంది. కళాపూర్ణోదయ కథ సరస్వతీ చతుర్ముఖుల ప్రణయవృత్తాంతంతో ప్రారంభమై లక్ష్మీనారాయణ సంవాదంతో ముగిసింది. ఈ కథా కల్పనలో సంగీత సాహిత్యాలలో పరిపూర్ణత సిద్ధించడానికి ఒక జన్మ చాలదని అది ఒక నిరంతర సాధన అని సూరన భావంగా గ్రహించాలి. సూరన తన కావ్యాంతంలోని ఆశీర్వాచన పద్యంలో "పవిత్ర శాస్త్ర వ్యసనాత్ ధన్యమగు సజ్జనకోటి యనుగ్రహంబునన్" (8-268) అని పలికాడు. ఇక్కడ శాస్త్రమనే పదం నూటికి నూరుపాళ్ళు అలంకార శాస్త్రాన్నే తెలియజేస్తున్న కారణంగా "కళాపూర్ణోదయా" అనే పేరు పెట్టడంలో సాహిత్య కళాసమగ్ర వికసనమే తన కావ్యంలో నిరూపించడమే సూరన మతమని కృష్ణరావు పేర్కొన్నారు.¹⁶ కాని ఈ 'శాస్త్రవ్యసన' ప్రయోగం ఇతర స్థలాలలో కూడా కనిపిస్తుంది.

సూరన కళాపూర్ణోదయ కల్పన అంతా నామోచిత్యాన్ని అంటిపెట్టుకొని నిర్వహించినదే. అందులోని పాత్రలు పేర్లన్నీ కర్మానురూపాలై కావ్యోచిత్య కళాకేళి మందిరాలయ్యాయి. ఈ సంగతి ఇలా ఉంటే దా॥ కృష్ణరావు ఈ క్రింది విధంగా రాసారు. "Had Vakroktikara the opportunity to have the Kalapurnodayam before him, he would have certainly included a seperate chapter in his treatise under the title, Namavakrata. But he was denied that opportunity, for he came centuries before Surana." ¹⁷ వక్రోక్తి జీవితకారుడు కళాపూర్ణోదయాన్ని ముందుగా చూచి ఉండగలిగితే తన గ్రంథంలో "నామవక్రత" అనే ప్రత్యేక ప్రకరణాన్ని ఒకదానిని కల్పించి ఉండేవాడని, కాని సూరన కెన్నో శతాబ్దాల ముందు జన్మించడం చేత కుంతకుడు ఆ అదృష్టాన్ని కోల్పోయాడని కృష్ణరావు అభిప్రాయం. నామవక్రతను పరికల్పించలేని కుంతకుని దురదృష్టాన్ని తలచుకొని విచారించడం కంటే, నామోచిత్యాన్ని గూర్చిన చర్చ కొనసాగించిన క్షేమేంద్రుని ప్రతిభను ఇక్కడ స్మరించడం ఉచితంగా ఉంటుంది కదా!

మేధావుల బుద్ధులెప్పుడూ సంవాద వివాదాలకు తావిస్తూనే ఉంటాయి. కృష్ణరావు కళాపూర్ణోదయాన్ని గూర్చి తన కంటే ముందు ప్రతిభామహితులైన విమర్శకులు ప్రకటించిన కొన్ని అభిప్రాయాలతో విభేదించినట్లే తన అభిప్రాయాలతో విభేదించే అవకాశం కూడా అనంతర విమర్శకులకు కల్పించారు. కృష్ణరావు కళాపూర్ణోదయ అధ్యయనం విస్తృతమైనది. మహాకవుల రచనలు ఎప్పటికప్పుడు కొత్త ఊహలకు అవకాశాన్ని కల్పిస్తూ ఉండే లక్షణం కలిగి ఉంటాయి కాబట్టి కృష్ణరావు అధ్యయనం సమగ్రమైనదని చెప్పలేము కానీ ఒక సమగ్రతను, సౌందర్యాన్నీ సాధించడానికి ప్రపంచ సాహిత్యంలో కళాపూర్ణోదయానికి ఒక విశిష్టస్థానం కల్పించడానికి ఆయన చేసిన కృషి ఆయన ప్రదర్శించిన చిత్తశుద్ధి ఆయన విమర్శలో కనిపిస్తాయి.

(ఇంకావుంది)

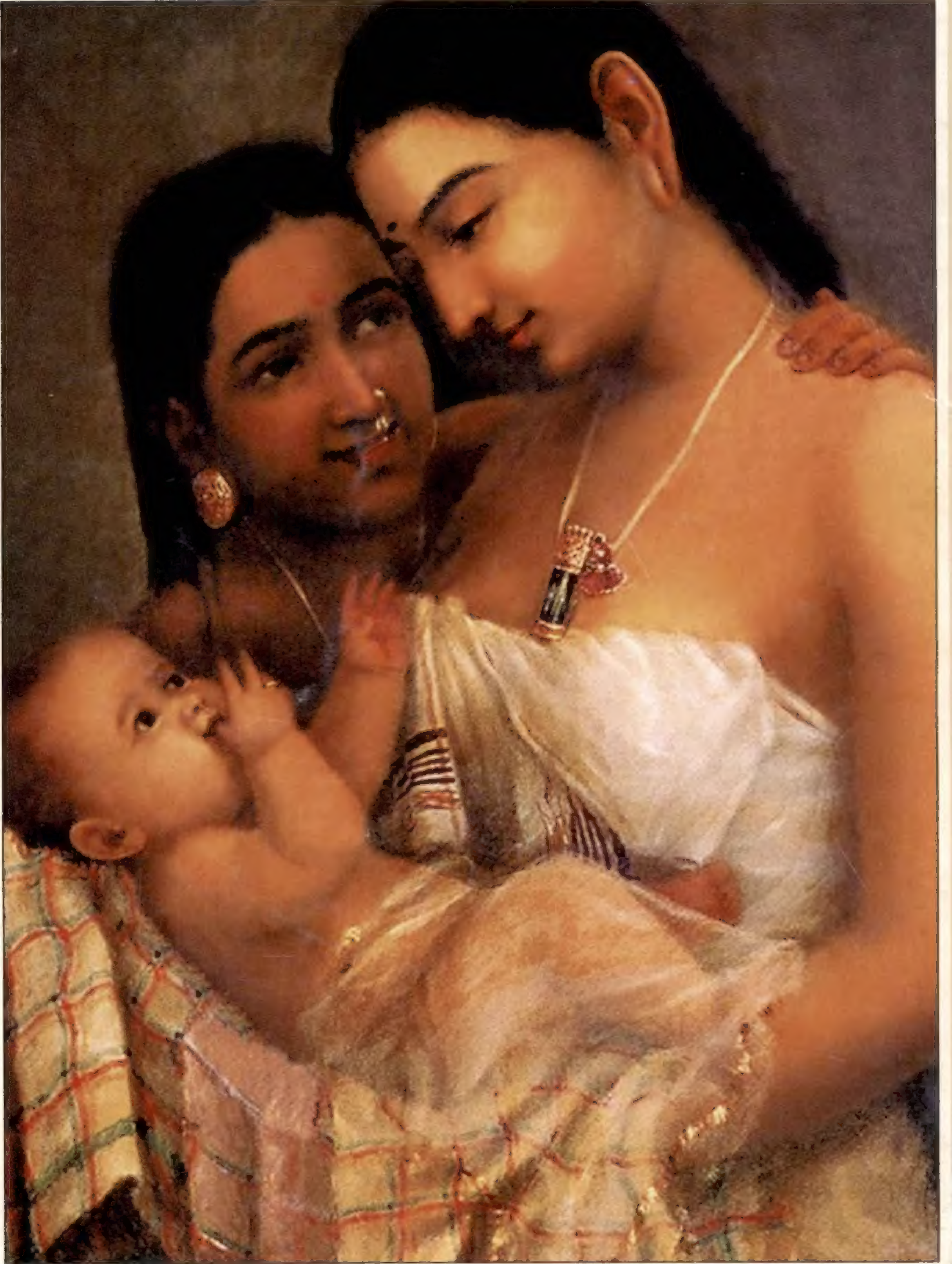
చేతిలో పండు

BCI

KLVA106m/80

MISIMI / మిసిమి / RNI Regd.No.45042/90 Telugu Monthly, Hyderabad - 500 020

Postal Regd.No.H/SD-191/2006-08

తల్లి బిడ్డ

BC

ಕುಟುಂಬ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವ ಪರಿಶೀಲನಾಪತ್ರ

ಪುಸ್ತಕದ ಸಂಖ್ಯೆ	KLVA106M180
ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು	ಜನನ
ತಾರೀಖು	07 February 2025
ಮುಂದು ಲಭ್ಯ	YES
ವಿರುದ್ಧ ಲಭ್ಯ	YES
ಮೊತ್ತದ ವಿವರ	37
ವಿಧಿ ನಿಯಮ ವಿವರ	NO
ಭಾಷೆ ವಿವರ	NO
ಲಿಪಿ ವಿವರ	NO
ಕಾರ್ಯದ ವಿವರ	P. Jayamma
ವಿವರದ ವಿವರ	P. Jayamma
ವಿವರದ ವಿವರ	S. Jayamma
ವಿವರದ ವಿವರ	HEMA
ವಿವರದ ವಿವರ	
ವಿವರದ ವಿವರ	
ವಿವರದ ವಿವರ	
ವಿವರದ ವಿವರ	
ವಿವರದ ವಿವರ	good